

דוח על הסיכונים 30.06.2017

הדוח על הסיכונים ותאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך: www.magna.isa.gov.il

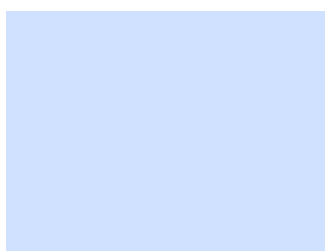
תוכן העניינים

עמוד	
	הדוח על הסיכונים
4	מטרה ועקרון הגילוי
5	מידע צופה פני עתיד
6	ריכוז טבלאות הגילוי
7	תחולת היישום
7	תיאור עסקי קבוצת לאומי
8	ניהול סיכונים בלאומי - מדדים עיקריים
	הון
9	מבנה ההון
21	הלימות ההון
27	יחס המינוף
30	חשיפת הסיכון והערכתו
	סיכוני אשראי
33	ריכוזיות האשראי
34	איכות תיק האשראי
45	גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית
56	גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון צד נגדי
56	איגוח
	סיכוני שוק
62	מדיניות ניהול סיכוני השוק
63	סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק
67	סיכון הנזילות
69	סיכון מימון
	סיכונים תפעוליים
71	מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים
71	מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים
72	סיכוני רגולציה וציות
73	סיכונים משפטיים
73	סיכונים מתפתחים

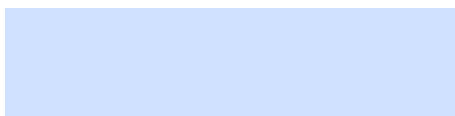
הדוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 30 ביוני 2017 (להלן: "דוח על הסיכונים"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים. בנוסף, הדוח ערוך בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר דוח רבעוני של תאגיד בנקאי ואינו כולל את כל המידע הנדרש בדוחות השנתיים המלאים. יש לקרוא אותו יחד עם הדוח על הסיכונים של הבנק ליום ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (להלן: "דוח על הסיכונים שנתי").

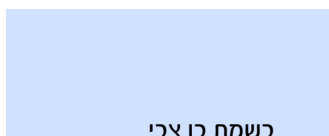
דוח זה כולל מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק לאומי לישראל בע"מ בנושא חשיפה לסיכונים, דרכי ניהולם והלימות ההון. יש לעיין בדוח זה יחד עם דוח הדירקטוריון וההנהלה והדוח הכספי ליום 30 ביוני 2017.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כללי ראשי

בשמת בן צבי
סגן מנהל כללי
מנהלת סיכונים ראשית

15 באוגוסט 2017

מטרה ועקרון הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
 - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
 - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- במטרה לסמן את מקור הגילויים השונים נכלל בדוח זה אינדקס טבלאות הגילוי השונות תוך ציון מקור הגילוי כ- "נדבך 3" וכ- "EDTF" בהתאמה.
- הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
 - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
 - מידע איכותי מפורט ברובו במסגרת הדוח השנתי, למעט אם חלו שינויים מהותיים בתקופה המדווחת. לאור זאת, יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח על הסיכונים והדוח הכספי לשנת 2016. כמו כן, מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים, כגון: "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "תרחישים", "תרחישי קיצון", "הערכה" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

ריכוז טבלאות הגילוי

הלן טבלה המסכמת את דרישות הגילוי השונות:

נושא	טבלה מספר
ריכוז של יחסים רגולטורים ונתונים פיננסיים עיקריים	טבלה 1
הרכב ההון לצורך חישוב יחס ההון (נדבך 3)	טבלה 2
הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (נדבך 3)	טבלה 3
הרכב המאזן הפיקוחי והפניות לרכיבי ההון הפיקוחי (נדבך 3)	טבלה 4
דוח תנועות בהרכב ההון הפיקוחי (EDTF)	טבלה 5
יחס הלימות ההון לרכיבי סיכון	טבלה 6
נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (נדבך 3)	טבלה 7
רכיבי נכסים משוקללים בסיכון לפי פעילות עסקית (EDTF)	טבלה 8
תנועות בנכסים משוקללים בסיכון (EDTF)	טבלה 9
יחס המינוף על בסיס מאוחד וחברות הבנות העיקריות לפי באזל (נדבך 3)	טבלה 10
השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (נדבך 3)	טבלה 11
גילוי נוסף על יחס המינוף (נדבך 3)	טבלה 12
ממשל ניהול הסיכונים בבנק	טבלה 13
התפלגות החשיפה לפי ענפים עיקריים	טבלה 14
התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן	טבלה 15
התפתחות יתרת האשראי לדיוור נטו בישראל	טבלה 16
התפתחות ביתרות אשראי חדש שניתן בישראל בשיעור מימון מעל 60%	טבלה 17
יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים	טבלה 18
התפלגות סיכון אשראי כולל לפי אזור גיאוגרפי	טבלה 19
חשיפות סיכון אשראי לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי (נדבך 3)	טבלה 20
חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3)	טבלה 21
פיצול התיק לפי תקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3)	טבלה 22
סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולפני הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)	טבלה 23
סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולאחר הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)	טבלה 24
הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)	טבלה 25
יתרות סיכון אשראי של צד נגדי בנגזרים (נדבך 3)	טבלה 26
תיק בנקאי - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)	טבלה 27
תיק בנקאי - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)	טבלה 28
תיק למסחר - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)	טבלה 29
תיק למסחר - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)	טבלה 30
תיק לפדיון - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)	טבלה 31
תיק לפדיון - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)	טבלה 32
דרישות הון בגין סיכונים שוק (נדבך 3)	טבלה 33
החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה	טבלה 34
היתרה המאזנית של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי (נדבך 3)	טבלה 35
תמצית החשיפות לשינויים כלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה	טבלה 36
חשיפות ההון לעליה/ירידה מיידידת בריבית (לפני השפעת המס)	טבלה 37
שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית	טבלה 38
השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים	טבלה 39
יחס כיסוי הנזילות (נדבך 3)	טבלה 40
הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לפי יתרות ממוצעות ברבעון	טבלה 41
נכסים משועבדים לפי סעיפים מאזניים (EDTF)	טבלה 42

תחולת היישום

א. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות בנק ישראל. ליום 30 ביוני 2017 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. ההצגה בדוח זה הינה בהתאם לדרישות של ועדת באזל אשר מתבססת על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, אך בחלק מהמצבים שונה ממנו, כמו למשל בגין ניכויים מההון שנדרשים מהבנקים, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בתוכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם ספציפי בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות.

ב. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים של בנק ישראל. כמו כן, שלוחות חו"ל של הקבוצה הבנקאית נתונות לפיקוח על ידי רשויות רגולטוריות במדינות פעילות, אשר רובן אמצו את מסגרת העבודה של ועדת באזל בשינויים מסוימים בכלל הקשור לסטנדרטים בנושא דרישות הלימות הון, נזילות ומינוף.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל הן:

1. בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל אולם הטיל מגבלות על השקעות הון וכתבי התחייבות על ידי הבנק בחברות בחו"ל. לכלל השקעה מהותית נדרש אישור מראש של בנק ישראל.
2. הוראות הרשויות בארה"ב מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה לחברה קשורה הוא 10% מהון הבנק בארה"ב, וכלפי הקבוצה עליה נמנה הבנק בארה"ב, השיעור המירבי הינו 20% מהון.
3. הוראות הרשויות בבריטניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה של הבנק בבריטניה כלפי הקבוצה (למעט בנק לאומי לישראל בע"מ) הינו 25% מהון הבנק באנגליה.
- ניתן מחדש אישור מהרגולטור בבריטניה (waiver) להגדלת היקף החשיפה כלפי בנק לאומי לישראל בע"מ, כך שהשיעור המירבי של החשיפה כלפיו הינו כיום 100% מהון הבנק באנגליה.
4. הוראות הרשויות ברומניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות כלפי חברות קשורות. שיעור החשיפה המירבי של לאומי רומניה כלפי הקבוצה הינו 100% מהון הבנק ברומניה.

תיאור עסקי קבוצת לאומי

בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "בנק לאומי" או "הבנק"), שמשרדו הראשי נמצא בתל-אביב, ישראל, הינו חברת האם של קבוצת לאומי (להלן: "לאומי" או "הקבוצה") אשר כוללת חברות מוחזקות עיקריות כמפורט בתרשים מבנה הקבוצה בדוח ממשל תאגידי. בנק לאומי וחברות הבנות שלו מהווים את אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

הבנק מוגדר כתאגיד בנקאי על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. כ"תאגיד בנקאי" פעילותו מודרכת ותחומה במערכת של חוקים, צווים ותקנות בהם, בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי) וחוק הבנקאות (שירות ללקוח), וכמו כן בהוראות, כללים, הנחיות והבעות עמדה של המפקח על הבנקים.

קבוצה בנקאית מובילה בישראל ובמטרה להשיג רווחיות נאותה לאורך זמן, לאומי בוחן כל העת את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו.

לפרוט נוסף בנוגע ליעדים ואסטרטגיה ובנוגע לקווי הפעילות העיקריים של הקבוצה ראה בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

ניהול סיכונים בלאומי - מדדים עיקריים

טבלה 1 - ריכוז של יחסים רגולטורים ונתונים פיננסיים עיקריים

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016	2016	2017	
במיליוני ש"ח			
32,586	31,187	33,527	
44,436	44,025	44,832	
266,534	273,129	271,671	
4,788	6,369	6,308	
20,843	20,433	21,129	
292,165	299,931	299,108	
באחוזים			
11.15%	10.40%	11.21%	
15.21%	14.68%	14.99%	
132%	127%	127%	
6.77%	6.51%	6.93%	
110.2%	114.2%	111.2%	
2.9%	2.9%	2.7%	
1.5%	1.5%	1.4%	
9.3%	10.1%	9.6%	

- (א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "התאמות בגין תכנית ההתייעלות"). בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביוני 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור 9 - הלימות הון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה. מסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון הופחת סך של 34 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכניות ההתייעלות (31 בדצמבר 2016 - 116 מיליון ש"ח).
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9% ו-12.5% בהתאמה, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. לאור האמור, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם למועד הדיווח 10.26% ו-13.76% בהתאמה.
- (ג) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח.

הון

מבנה ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-30 ביוני 2017 ב-32,521 מיליון ש"ח לעומת 31,347 מיליון ש"ח בסוף שנת 2016, גידול של 3.7%. העלייה נובעת בעיקרה מהרווח הנקי לתקופה.

יחס הון למאזן ב-30 ביוני 2017 הגיע ל-7.4% בהשוואה ל-7.1% ב-31 בדצמבר 2016.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

מבנה ההון הפיקוחי

לצורך מדידה וניהול הלימות ההון, הבנק מיישם את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, כפי שאומצו במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 והנחיות הפיקוח על הבנקים ליישומן. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

מדידת ההון מבוססת על חלוקת ההון להון רובד 1 (הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף) ולהון רובד 2. סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1 שנובעות מיישום תכנית התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי. לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כך שהסכום המוכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 בדצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 ינואר 2022. בשנת 2017 תקרת ההכרה הינה 50%.

מתחילת שנת 2014 מכשירי הון שיונפקו לצורך הכללתם בהון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202) יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת:

<http://leumi.co.il> בפרק אודות <מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון רובד 1. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

טבלה 2 - הרכב ההון לצורך חישוב יחס ההון (נדבך 3)

31 בדצמבר	30 ביוני		
2016	2016	2017	במיליוני ש"ח
רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון			
1. הון עצמי רובד 1^(א)			
31,347	30,064	32,521	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
245	232	217	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - זכויות מיעוט
868	1,046	451	הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - בגין הטבות לעובדים
137	266	50	התאמות בגין המעבר בין העקום החשבונאי לעקום ממוצע של 8 רבעונים ^(ב)
32,597	31,608	33,239	סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
התאמות פיקוחיות וניכויים:			
(265)	(273)	(254)	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
(120)	(505)	(344)	מיסים נדחים לקבל
-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור
(19)	(36)	(23)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(404)	(814)	(621)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1
393	393	909	סך ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ^(א)
32,586	31,187	33,527	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
2. הון רובד 2			
8,662	9,671	8,228	הון רובד 2: מכשירים לפני ניכויים
3,188	3,167	3,077	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
11,850	12,838	11,305	סך הון רובד 2 לפני ניכויים
ניכויים:			
-	-	-	סך הכל ניכויים - הון רובד 2
11,850	12,838	11,305	סך הכל הון רובד 2
44,436	44,025	44,832	סך הכל הון כולל

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "התאמות בגין תכנית ההתייעלות"). בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביולי 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור 9' - הלימות הון, מינוף וניזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכנית התייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה. מסך הכל יתרונות משוקללות של נכסי סיכון הופחת סך של 34 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכניות ההתייעלות (31 בדצמבר 2016 - 116 מיליון ש"ח).

(ב) בהתאם לאישור פרטני מהפיקוח על הבנקים.

טבלה 3 - הרכב ההון הפיקוחי (במיליוני ש"ח) תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (נדבך 3)

	31 בדצמבר 2016		30 ביוני 2016		30 ביוני 2017	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 הפניה בהתאם למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון פיקוחי
הון עצמי רוברד 1: מכשירים ועודפים						
הון מניות רגילות שהונפק ע"י התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רוברד 1	1	8,831	-	8,831	-	8,839
עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן	2	24,792	-	23,413	-	26,166
רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי	3	(1,408)	(1,046)	(1,134)	(450)	(2,034)
מכשירי הון עצמי רוברד 1 שהונפקו ע"י התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	-	-	-	-	-	-
הזרמות הון קיימות מהמגזר הציבורי שיוכרו עד ליום 1 בינואר 2018	-	-	-	-	-	-
מניות רגילות שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחקות ע"י צד ג' (זכויות מעוט)	4	81	245	78	232	39
218						
הון עצמי רוברד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	-	32,460	-	31,342	-	33,189
הון עצמי רוברד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים						
התאמות יציבותיות להערכת שווי מוניטין	6	264	-	273	-	254
נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שרות למשכנתאות, בניכוי מסים נדחים לשלם	7	-	-	-	-	-
מסים נדחים לקבל שמימושם מתבוסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי	8	1	1	1	1	2
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן	-	-	-	-	-	-
פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים	-	-	-	-	-	-
גידול בהון העצמי הנובע מעסקות איגוח	-	-	-	-	-	-
רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי הוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי	9	13	19	24	36	6
23						
עודף יעודה על עתודה, בניכוי מסים נדחים לשלם שיסולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-	-	-	-	-

31 בדצמבר 2016		30 ביוני 2016		30 ביוני 2017		
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 הפניה בהתאם למאזן לכאזל III הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	הון פיקוחי
-	-	-	-	-	-	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)
-	-	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
-	-	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-	-	זכויות שרות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
10	696	1,044	992	1,488	354	1,417
-	-	-	-	-	-	מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
-	-	-	-	-	-	סכום זכויות שרות למשכנתאות, מספר נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי
-	-	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שרות למשכנתאות
-	-	-	-	-	-	מזה: מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
-	(575)	(1,454)	(581)	(1,642)	(264)	(2,035)
-	-	-	-	-	-	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו ע"י המפקח על הבנקים
-	-	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	-	-	מזה: בגין זכויות שרות למשכנתאות
-	-	(199)	-	(377)	-	(72)
-	-	(393)	-	(393)	-	(909)
-	(575)	(862)	(581)	(873)	(264)	(1,054)
-	-	-	-	-	-	מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות
-	-	-	-	-	-	מזה: הפחתת מרכיב מס שכר מנכס מס נדחה

	31 בדצמבר 2016		30 ביוני 2016		30 ביוני 2017	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 הפניה בהתאם למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III
	-	-	-	-	-	-
ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-	-	-	-	-	-
סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1	-	(126)	-	155	-	(339)
הון עצמי רובד 1	-	32,586	-	31,187	-	33,527
הון רובד 1 נוסף: מכשירים						
מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו ע"י התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו	-	-	-	-	-	-
מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לצבור	-	-	-	-	-	-
מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לצבור	-	-	-	-	-	-
מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו ע"י התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	-	-	-	-	-	-
מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים ע"י משקיעי צד ג'	-	-	-	-	-	-
מזה: מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים ע"י משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף	-	-	-	-	-	-
הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים	-	-	-	-	-	-
הון רובד 1 נוסף: ניכויים						
השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-	-	-
החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף	-	-	-	-	-	-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	-	-

31 בדצמבר 2016		30 ביוני 2016		30 ביוני 2017		
סכומים	סכומים	סכומים	סכומים	סכומים	סכומים	
שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	שלא נוכו	
מההון	מההון	מההון	מההון	מההון	מההון	
הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים	הכפופים	
לטפול	לטפול	לטפול	לטפול	לטפול	לטפול	
הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש	הנדרש	
לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	לפני אימוץ	
הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	הוראה 202	
הפניה	הפניה	הפניה	הפניה	הפניה	הפניה	
בהתאם למאזן	בהתאם למאזן	בהתאם למאזן	בהתאם למאזן	בהתאם למאזן	בהתאם למאזן	
לכאזל III	לכאזל III	לכאזל III	לכאזל III	לכאזל III	לכאזל III	
הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	הפיקוחי	
-	-	-	-	-	-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי
-	-	-	-	-	-	ניכויים נוספים שנקבעו ע"י המפקח על הבנקים
-	-	-	-	-	-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
-	-	-	-	-	-	מזה: ניכויים נוספים להון רובד 1 ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לכאזל III
-	-	-	-	-	-	ניכויים החלים על הון רובד עצמי 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים
-	-	-	-	-	-	סך כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף
-	-	-	-	-	-	הון רובד 1 נוסף
-	32,586	-	31,187	-	33,527	הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות						
-	926	-	926	-	926	מכשירים שהונפקו ע"י התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
11	7,715	-	8,726	-	7,272	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו ע"י התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר
5	21	-	19	-	30	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
-	21	-	19	-	30	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו ע"י חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים ע"י משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2
12	3,188	-	3,167	-	3,077	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפי השפעת המס המתייחס
-	11,850	-	12,838	-	11,305	הון רובד 2 לפני ניכויים
הון רובד 2: ניכויים						
-	-	-	-	-	-	השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)
-	-	-	-	-	-	החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים

	31 בדצמבר 2016		30 ביוני 2016		30 ביוני 2017	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 הפניה בהתאם למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	-	-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לצבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי	-	-	-	-	-	-
ניכויים נוספים שנקבעו ע"י המפקח על הבנקים	-	-	-	-	-	-
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים	-	-	-	-	-	-
מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2	-	-	-	-	-	-
התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לכאזל III						
סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2	-	-	-	-	-	-
הון רובד 2	-	11,850	-	12,838	-	11,305
סך ההון	-	44,436	-	44,025	-	44,832
סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לכאזל III	-	122	-	411	-	90
מזה: נכסי מס נדחה אחרים	13	122	-	411	-	90
סך נכסי סיכון משוקללים	-	292,165	-	299,931	-	299,108
יחסי הון וכריות לשימור הון						
הון עצמי רובד 1	-	11.15%	-	10.40%	-	11.21%
הון רובד 1	-	11.15%	-	10.40%	-	11.21%
ההון הכולל	-	15.21%	-	14.68%	-	14.99%
יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע ע"י המפקח על הבנקים	-	9.24%	-	9.17%	-	10.26%
יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע ע"י המפקח על הבנקים	-	-	-	-	-	-
יחס הון כולל מזערי שנקבע ע"י המפקח על הבנקים	-	12.74%	-	12.67%	-	13.76%

31 בדצמבר 2016		30 ביוני 2016		30 ביוני 2017	
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם הון לכאזל III פיקוחי
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקול סיכון)					
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה					
14	-	455	-	408	341
השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו ע"י התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה					
15	-	249	-	240	252
זכויות שרות למשכנתאות מסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה					
16	-	3,262	-	3,158	3,359
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה					
-	-	3,188	-	3,167	3,077
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה					
-	-	3,332	-	3,414	3,396
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים					
-	-	-	-	-	-
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר					
-	-	-	-	-	-
סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה					
-	-	-	-	-	-
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר					
-	-	-	-	-	-
סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה					
-	-	-	-	-	-
סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר					
-	-	8,726	-	8,726	7,272
סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה					
-	-	-	-	659	34

טבלה 4 - הרכב המאזן הפיקוחי והפניות לרכיבי ההון הפיקוחי (נדבך 3)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר	30 ביוני	2017
	2016	2016	2017
	במיליוני ש"ח		
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	74,757	57,881	69,352
ניירות ערך ¹	77,201	84,872	78,470
¹ מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי	455	408	341
¹ מזה: ניירות ערך אחרים	76,746	84,464	78,129
אשראי לציבור	265,450	269,602	267,786
הפרשה להפסדי אשראי ¹	(3,537)	(3,554)	(3,302)
¹ מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2	(2,854)	(2,846)	(2,712)
¹ מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי	(683)	(708)	(590)
אשראי לציבור, נטו	261,913	266,048	264,484
אשראי לממשלות	642	480	619
השקעות בחברות כלולות ¹	901	923	883
¹ מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי	249	240	252
¹ מזה: מוניטין	246	255	238
¹ מזה: נכס בלתי מוחשי	-	-	-
בניינים וציוד	3,147	3,042	2,954
נכסים אחרים ¹	8,087	8,662	7,797
¹ מזה: נכסי מס נדחה ²	4,960	5,586	5,062
² מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי	1	1	2
² מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים	-	-	-
² מזה: מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	1,044	1,487	1,415
² מזה: מסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם אינו עולה על 10% מהון עצמי רובד 1	3,262	3,158	3,359
² מזה: נכסי מס נדחה אחרים בהתאם להוראות המעבר	652	939	286
¹ מזה: נכסים אחרים נוספים	3,127	3,076	2,735
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין*	17	17	16
¹ מזה: מוניטין	17	17	16
¹ מזה: נכס בלתי מוחשי	-	-	-
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,284	1,476	1,031
נכסים בגין מכשירים נגזרים	10,654	12,999	11,361
סך כל הנכסים	438,603	436,400	436,967

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		30 ביוני	התחייבויות והון
	2016	2016	2017	
	במיליוני ש"ח			
-	346,854	339,998	342,766	פיקדונות הציבור
-	3,394	4,165	4,330	פיקדונות מבנקים
-	900	686	625	פיקדונות מממשלות
-	22,640	24,151	22,337	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ¹
-	14,000	14,499	14,139	¹ מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
-	8,640	9,652	8,198	¹ מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי ²
א11	926	926	926	² מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
11	7,714	8,726	7,272	² מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
-	21,885	22,455	21,694	התחייבויות אחרות ¹
12	334	321	365	¹ מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
-	539	789	244	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	10,677	13,743	12,078	התחייבות בגין מכשירים נגזרים ¹
9	32	60	29	¹ מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
-	406,889	405,987	404,074	סך כל ההתחייבויות
-	367	349	372	זכויות שאינן מקנות שליטה ¹
4	245	232	217	¹ מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
5	21	19	30	¹ מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
-	31,347	30,064	32,521	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי ¹
1	7,109	7,109	7,110	¹ מזה: הון מניות רגילות
1	1,722	1,722	1,729	¹ פרמיה על מניות רגילות
2	24,792	23,413	26,166	¹ מזה: עודפים
3	(84)	440	(89)	¹ מזה: רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
3	(53)	(9)	(179)	¹ מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
3	30	5	38	¹ מזה:קרנות אחרות
3	(1,301)	(1,570)	(1,804)	¹ מזה: רווחים (הפסדים) מהתאמות בגין הטבות לעובדים שנכללו בהון הפיקוחי
-	(868)	(1,046)	(451)	¹ מזה: רווחים (הפסדים) מהתאמות בגין הטבות לעובדים שלא נכללו בהון הפיקוחי בהתאם להוראות מעבר
	31,714	30,413	32,893	סך כל ההון העצמי
	438,603	436,400	436,967	סך כל ההתחייבויות וההון

טבלה 5 - דוח תנועות בהרכב ההון הפיקוחי (EDTF)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	2017	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	2017
2016	2016		2016	
במיליוני ש"ח				
הון עצמי רוברד 1				
29,001	29,001	32,586	29,719	32,965
יתרה לתחילת התקופה ^(א)				
50	50	1	1	1
הנפקה שאינה במזומן				
593	593	7	6	7
גידול בפרמיה				
2,791	1,429	1,374	970	752
רווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד				
17	3	6	-	-
קרנות עודפים בגין כלולות				
(153)	371	(5)	275	(16)
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות ני"ע זמינים למכירה				
(7)	(7)	2	(7)	2
קרן הון בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות				
(664)	(974)	(502)	(324)	(334)
קרנות הון בגין הטבות לעובדים				
308	283	323	283	254
השפעת תכניות ההתייעלות				
137	266	(84)	266	(27)
השפעת המעבר לשיעור ההיוון של מחויבות פנסיונית לפי ממוצע נע של 8 רבעונים				
(73)	(16)	(126)	40	(63)
תנועה בקרן הפרשי תרגום בגין חברות בנות זכויות מיטוט				
(17)	(30)	(29)	8	4
התאמות פיקוחיות וניכויים				
9	-	10	-	5
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים				
1	1	(1)	1	-
מיסים נדחים בגין רווחיות עתידית				
63	111	(43)	111	(11)
שינוי במיסים הנדחים כתוצאה מהיוון מחויבות פנסיונית לפי ממוצע נע				
84	111	192	111	174
שינוי במיסים הנדחים כתוצאה מתכניות ההתייעלות				
458	25	(179)	(253)	(189)
מיסים נדחים בגין הפרשי עיתוי				
(13)	(30)	(4)	(23)	3
רווחים/הפסדים מצטברים כתוצאה משינויים בסיכון אשראי עצמי על התחייבויות פיננסיות לפי שווי הוגן				
3,585	2,186	941	1,468	562
גידול נטו בהון עצמי רוברד 1				
32,586	31,187	33,527	31,187	33,527
יתרה לסוף התקופה				
הון רוברד 2				
12,593	12,593	11,850	12,890	11,369
יתרה לתחילת השנה				
(1,723)	(711)	(443)	-	-
הפחתת כתבי התחייבות נדחים הכפופים להוראות המעבר				
926	926	-	-	-
הנפקת כתב התחייבות כשירים				
9	7	9	-	1
זכויות מיטוט				
45	23	(110)	(53)	(65)
הוצאות בגין הפרשה הקבוצתית				
(743)	245	(545)	(53)	(64)
שינוי נטו בהון רוברד 2				
11,850	12,838	11,305	12,838	11,305
יתרה לסוף התקופה				
44,436	44,025	44,832	44,025	44,832
סך ההון הכולל לסוף התקופה				

ראה הערה בעמוד הבא.

(א) השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ב-30 ביוני 2017 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 876 מיליון ש"ח בקיזוז דיבידנד לתקופה בסך של 124 מיליון ש"ח, גידול ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 334 מיליון ש"ח וגידול בהון בסך של 254 מיליון ש"ח כתוצאה מיישום לראשונה של ההקלה בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביולי 2017 אשר קוזזה כתוצאה מהפחתת 20% מההקלה שניתנה בקשר לתכנית ההתייעלות שאושרה ביוני 2016.

השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 3 חודשים שהסתיימה ב-30 ביוני 2016 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 970 מיליון ש"ח, גידול ברווחים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 275 מיליון ש"ח, גידול ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 321 מיליון ש"ח, גידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביוני 2016 בסך של 283 מיליון ש"ח וגידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין המעבר להיוון המחויבות הפנסיונית לפי עקום ריבית ממוצע של שמונה רבעונים, בסך של 266 מיליון ש"ח.

השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 6 חודשים שהסתיימה ב-30 ביוני 2017 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 1,498 מיליון ש"ח בקיזוז דיבידנד לתקופה בסך של 124 מיליון ש"ח, גידול ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 502 מיליון ש"ח בעיקר כתוצאה מהפחתת הוראות המעבר בגין ניכויים מההון ב-20%, וגידול בהון בסך של 323 מיליון ש"ח בעיקר כתוצאה מיישום לראשונה של ההקלה בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביולי 2017 אשר קוזזה כתוצאה מהפחתת 20% מההקלה שניתנה בקשר לתכנית ההתייעלות שאושרה ביוני 2016. כמו כן, חל קיטון במכשירי ההון הפיקוחי ברובד 2 בסך של 443 מיליון ש"ח, זאת בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה מ-60% ל-50% בגין מכשירים אלו אשר אינם כשירים עוד וכפופים להפחתה בהתאם להוראות המעבר.

השינויים בהון הפיקוחי בתקופה של 6 חודשים שהסתיימה ב-30 ביוני 2016 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 1,429 מיליון ש"ח, הנפקת מניות לעובדים ונושאי משרה ופרמיה עליהם בסך של 643 מיליון ש"ח, גידול ברווחים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 371 מיליון ש"ח, גידול ביתרת הקרן השלילית בגין הטבות לעובדים בסך של 974 מיליון ש"ח, גידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביוני 2016 בסך של 283 מיליון ש"ח וגידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין המעבר להיוון המחויבות הפנסיונית לפי עקום ריבית ממוצע של שמונה רבעונים בסך של 266 מיליון ש"ח. כמו כן, חל קיטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 711 מיליון ש"ח זאת בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה מ-70% ל-60% בגין מכשירים אלו אשר אינם כשירים עוד וכפופים להפחתה בהתאם להוראות המעבר וגידול במכשירי הון פיקוחי הנובע מהנפקה של כתבי התחייבות נדחים כשירים בסך של 926 מיליון ש"ח.

השינויים בהון הפיקוחי בשנת 2016 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בסך של 2,791 מיליון ש"ח, הנפקת מניות לעובדים ונושאי משרה ופרמיה עליהם בסך של 643 מיליון ש"ח, גידול בהפסדים שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה בסך של 153 מיליון ש"ח, גידול בקרנות הון שליליות בגין הטבות לעובדים בסך של 664 מיליון ש"ח, גידול בהון כתוצאה מהשפעת ההקלה (נטו ממס) בגין תכנית ההתייעלות שאושרה ביוני 2016 בסך של 308 מיליון ש"ח ולפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", נזקפת על פני 5 שנים החל מ-30 ביוני 2016 ואילך, קיטון במכשירי הון פיקוחי בסך של 1,723 מיליון ש"ח זאת בשל השפעת הירידה בתקרת ההכרה מ-70% ל-60% בגין מכשירים אלו אשר אינם כשירים עוד וכפופים להפחתה בהתאם להוראות המעבר וגידול במכשירי הון פיקוחי הנובע מהנפקה של כתבי התחייבות נדחים כשירים בסך של 926 מיליון ש"ח.

לפירוט בדבר צעדים שבוצעו במטרה לחזק את הלימות ההון ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.

הלימות ההון

הבנק מיישם את ההוראות בנושא מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל 3, כפי שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 וכן במסגרת הנחיות ליישומן. הוראות באזל מחייבות ניהול הון במסגרת שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכון האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק. ביישום דרישות נדבך 1, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בנוגע לכלל החשיפות של הבנק וגישת החשיפה הנוכחית בנוגע לחשיפות צד נגדי.
- נדבך 2 - תהליך הערכה עצמית לנאותות הלימות ההון (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים, לרבות אלו שאינם מכוסים על ידי נדבך 1, כגון: ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וסיכון פנסיוני. במקביל מבוצע תהליך סקירה על ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את היקף המידע ואופן הצגתו במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרשים גילויים שנכללים בדוח על הסיכונים.

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10% וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%, וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיר", התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ויעד ההון הכולל בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיר. דרישה זו יושמה בהדרגה על פני שמונה רבעונים עד ליום 1 בינואר 2017 והשפעתה כ-0.26% ביחס ההון. לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 30 ביוני 2017 הינן 10.26% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.76% ליחס ההון הכולל.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הפיקוח על הבנקים הנחה על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

התאמות להון עצמי רובד 1

מדידת ההתחייבויות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות, וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית ההיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגיית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על יחסי ההון ויחס המינוף על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). ביוני 2017 מיוחסים להון הפיקוחי 20% מעלויות תכנית זו.

ביוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב נוסף בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן". המכתב האריך את תוקף ההקלה בגין התייעלות בכך אדם עד לסוף יוני 2018. ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות נוספת שעלותה מוערכת בכ-394 מיליון ש"ח (לאחר מס) והשפעתה על יחסי ההון ויחס המינוף תיפרס על פני חמש שנים בקו ישר, מדי רבעון.

שינויים רגולטוריים נוספים

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". חוזר זה מפרט את ההנחיות החדשות אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות ערך.

ביוני 2017 אישר הפיקוח על הבנקים את מסלוקת הבורסה ומסלוקת המעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים לצרכי חישוב דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים, כאמור בנספח ג' להוראה מספר 203.

למידע נוסף ראה ביאור 9 בדוח הכספי.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף יוני 2017 בכ-299.1 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח) יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.15%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רוברד 1 של לאומי לסוף יוני 2017 מסתכם ב-33.5 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-44.8 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח תשפר את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.33%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עלייה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

תכנון ההון של הקבוצה

ניהול ההון הוא תהליך הבא לוודא שהקבוצה עומדת מעל דרישות ההון המינימליות (הנכללות בתיאבון הסיכון) תוך עמידה באסטרטגיית העסקית לשנים הקרובות.

תכנון ההון לוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים הכלולים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות והשפעת הוראות המעבר, שיעור הגידול בנכסי הסיכון.

למידע נוסף בנוגע לתהליך תכנון ההון בקבוצה ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד, ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 14 באוגוסט 2017 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-175 מיליון ש"ח, בהתאם למדיניות האמורה.

פרטים בדבר דיכדנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיכדנד למניה	דיכדנד ששולם במזומן
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	באגורות	במיליוני ש"ח
		8,168	124

למידע נוסף ראה ביאור פב בדוח הכספי.

טבלה 6 - יחס הלימות ההון לרכיבי סיכון

30 ביוני		31 בדצמבר	
2017		2016	
במיליוני ש"ח			
נתונים			
הון לצורך חישוב יחס ההון			
הון עצמי רוברד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ^(א)	33,527	31,187	32,586
הון רוברד 2, לאחר ניכויים	11,305	12,838	11,850
סך הכל הון כולל ^(א)	44,832	44,025	44,436
יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
סיכון אשראי ^(א)	271,671	273,129	266,534
סיכוי שוק	6,308	6,369	4,788
סיכון תפעולי	21,129	20,433	20,843
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	299,108	299,931	292,165
יחס ההון לרכיבי סיכון			
יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון	11.21%	10.40%	11.15%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	14.99%	14.68%	15.21%
יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(ב)	10.26%	9.17%	9.24%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ^(ב)	13.76%	12.67%	12.74%
חברות בת משמעותיות:			
לאומי קארד:			
יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון	16.00%	16.82%	16.81%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	17.00%	17.76%	17.79%
בנק לאומי ארה"ב:^(ג)			
יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון	11.72%	12.79%	12.21%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	14.18%	15.47%	14.75%

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "התאמות בגין תכנית ההתייעלות"). בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביולי 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור פב - הלימות הון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה. מסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון הופחת סך של 34 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין תכניות ההתייעלות (31 בדצמבר 2016 - 116 מיליון ש"ח).

(ב) יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9% ו-12.5% בהתאמה והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. לאור האמור, יחס הון עצמי רוברד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם למועד הדיווח 10.26% ו-13.76% בהתאמה.

(ג) דרישות ההון הינם בהתאם לרגולציה המקומית שחלה על לאומי ארה"ב.

השפעת הוראות המעבר על יחס הון עצמי רוברד 1

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016	2016	2017	2017
באחוזים			
יחס ההון לרכיבי סיכון			
10.66%	9.81%	10.70%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון לפני יישום השפעת הוראות המעבר ולפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות
0.35%	0.46%	0.20%	השפעת הוראות המעבר ^(א)
11.01%	10.27%	10.90%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות
0.14%	0.13%	0.31%	השפעות ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ^(ב)
11.15%	10.40%	11.21%	יחס הון עצמי רוברד 1 לרכיבי סיכון

(א) על פי הוראות המעבר הבנק מחשיב ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות אחרות בשיעור עולה באופן הדרגתי עד ליישום המלא החל מ-1 בינואר 2018.
 (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות הון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביוני 2017 פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה.

טבלה 7 - נכסי הסיכון ודרישות הון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי (נדבך 3)

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 209-203. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים, כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינויים באיכות התיק ונתונים כלכליים ושינויים בשיטות החישוב. חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב הון הפיקוחי הדרוש על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

באזל 3					
31 בדצמבר		30 ביוני		30 ביוני	
2016	2016	2016	2016	2017	2017
נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}	נכסי הון ^{(א)(ב)}
במיליוני ש"ח					
נכסי סיכון ודרישות הון בגין סיכון אשראי					
הנובע מחשיפות של:					
133	1,038	125	985	171	1,242
חובות של ריבוניות					
432	3,381	376	2,968	471	3,426
חובות של ישויות סקטור ציבורי					
410	3,208	401	3,165	518	3,766
חובות של תאגידים בנקאיים					
22	173	26	206	38	278
חובות של נירות ערך					
12,078	94,582	12,484	98,532	13,087	95,112
חובות של תאגידים					
6,414	50,228	6,700	52,884	7,169	52,097
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי					
4,535	35,512	4,423	34,908	4,985	36,225
חשיפות קמעונאיות ליחידים					
1,542	12,074	1,484	11,710	1,737	12,621
הלוואות לעסקים קטנים					
5,615	43,972	5,731	45,231	6,009	43,670
משכנתאות לדיר					
63	490	63	498	58	418
איגוח					
2,614	20,469	2,579	20,353	2,912	21,166
נכסים אחרים					
180	1,407	214	1,689	227	1,650
סיכון CVA					
34,038	266,534	34,606	273,129	37,382	271,671
סך הכל בגין סיכון אשראי					
611	4,788	807	6,369	868	6,308
נכסי סיכון ודרישות הון בגין סיכון שוק					
2,662	20,843	2,589	20,433	2,907	21,129
נכסי סיכון ודרישות הון בגין סיכון תפעולי					
37,311	292,165	38,002	299,931	41,157	299,108
סך הכל נכסי הסיכון ודרישות הון ^(א)					

(א) בגין הנדבך השני מחושבות כריות הון נוספות.
 (ב) דרישות הון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.76% ליום 30 ביוני 2017, 12.67% ליום 30 ביוני 2016 ו-12.74% ליום 31 בדצמבר 2016.

טבלה 8 - רכיבי נכסים משוקללים בסיכון לפי פעילות עסקית (EDTF)

להלן מוצגת הקצאת רכיבי נכסים משוקללים בסיכון לפי קווי פעילות עסקית, כפי שבאות לידי ביטוי בדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק.

30 ביוני 2017											
סך הכל	פעילות בחו"ל		פעילות בישראל								
	סך הכל ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	מסך	סך הכל
במיליוני ש"ח											
271,671	27,562	244,109	15,824	11,956	1,359	49,202	32,543	53,554	326	79,345	סיכון אשראי
6,308	68	6,240	-	6,240	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
21,129	2,375	18,754	278	2,434	354	3,129	1,900	3,233	455	6,971	סיכון תפעולי
299,108	30,005	269,103	16,102	20,630	1,713	52,331	34,443	56,787	781	86,316	סך הכל נכסי סיכון
30 ביוני 2016 ^(א)											
סך הכל	פעילות בחו"ל		פעילות בישראל								
	סך הכל ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	מסך	סך הכל
במיליוני ש"ח											
273,129	28,521	244,608	16,542	10,150	1,712	55,809	32,902	47,939	311	79,243	סיכון אשראי
6,369	279	6,090	-	6,090	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
20,433	2,280	18,153	206	2,518	25	3,159	2,169	2,520	486	7,070	סיכון תפעולי
299,931	31,080	268,851	16,748	18,758	1,737	58,968	35,071	50,459	797	86,313	סך הכל נכסי סיכון
31 בדצמבר 2016 ^(א)											
סך הכל	פעילות בחו"ל		פעילות בישראל								
	סך הכל ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	מסך	סך הכל
במיליוני ש"ח											
266,534	29,044	237,490	16,681	8,821	972	50,584	32,348	48,859	290	78,935	סיכון אשראי
4,788	83	4,705	-	4,705	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
20,843	2,350	18,493	321	2,032	483	3,208	2,033	2,938	475	7,003	סיכון תפעולי
292,165	31,477	260,688	17,002	15,558	1,455	53,792	34,381	51,797	765	85,938	סך הכל נכסי סיכון

(א) סווג מחדש

טבלה 9 - תנועות בנכסים משוקללים בסיכון (EDTF)

להלן מוצגות תנועות בתמהיל ושינויים באיכות התיק אשר עשויים להשפיע על אופן מדידת החשיפות לצורך כימות דרישות ההון הרלוונטיות.

תנועות בנכסי סיכון אשראי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
	2016	2017	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
277,034	277,034	266,534	272,523	272,108	יתרת פתיחה
(6,550)	(3,976)	5,234	(4,792)	1,770	שינוי בעסקאות
(7,540)	(7,620)	(168)	(294)	(339)	ביטוח ערבויות חוק מכר
(362)	(473)	(234)	(254)	(278)	שינוי דירוג
(2,482)	(1,500)	(3,431)	314	(1,195)	הפרשי שער
(210)	(59)	496	151	55	כניסה/יציאה מכשל
(1,200)	(557)	1,067	(866)	15	עסקאות נגזרים נטו
(233)	49	243	92	(409)	שינוי ב CVA
1,979	2,027	515	2,026	-	קיצוז מס שכר במיסים נדחים
6,098	8,204	1,413	4,229	(57)	אחר
266,534	273,129	271,671	273,129	271,671	יתרת סגירה

תנועות בנכסי סיכון שוק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
	2016	2017	2016	2017	
במיליוני ש"ח					
5,167	5,167	4,788	5,793	6,141	יתרת פתיחה
(605)	359	1,001	65	141	סיכון ריבית - שינוי בפוזיציות הפתוחות
97	454	(86)	182	(14)	סיכון מט"ח - שינוי בפוזיציות השורט הפתוחות בדולר
101	207	411	401	98	סיכון מניות - שינוי בחוזים עתידיים ובאופציות על מדדי מניות
28	182	194	(72)	(58)	סיכון אופציות - שינוי בתרחישים אופציות מט"ח
4,788	6,369	6,308	6,369	6,308	יתרת סגירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
	2016	2016	2017	2016
במיליוני ש"ח				
20,432	20,432	20,843	20,100	20,862
411	1	286	333	267
20,843	20,433	21,129	20,433	21,129

יחס המינוף

יחס מינוף הנו מדד משלים ליחס ההון ומגבלה נוספת על רמת המינוף במגזר הבנקאי.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון מחולק במדידת החשיפה, כאשר היחס מבוסס באחוזים. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות כמפורט לעיל.

טבלה 10 - יחס המינוף על בסיס מאוחד וחברות הבנות העיקריות לפי באזל (נדבך 3)

31 בדצמבר	30 ביוני	
	2016	2017
במיליוני ש"ח		
א. בנתוני המאוחד		
32,586	31,187	33,527
481,384	479,140	483,683
יחס המינוף		
6.77%	6.51%	6.93%
6.00%	6.00%	6.00%
ב. חברות בת משמעותיות		
לאומי קארד בע"מ		
11.73%	11.62%	11.19%
5.00%	5.00%	5.00%
בנק לאומי ארה"ב		
8.94%	9.95%	9.64%

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכניות ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביולי 2017, פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2021 ויום 30 ביוני 2022 בהתאמה. ההשפעה של ההקלה בגין תכניות ההתייעלות על יחס המינוף הסתכמה בכ-0.18% ליום 30 ביוני 2017 (0.08%-0.08%) ליום 31 בדצמבר 2016 וליום 30 ביוני 2016, בהתאמה. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור 99 - הלימות הון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה. כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

טבלה 11 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (נדבך 3)

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016	2016	2017	
במיליוני ש"ח			
438,603	436,400	436,967	
סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים			
התאמות בגין:			
השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים			
-	-	-	
נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף			
-	-	-	
(5,529)	(6,669)	(2,260)	
מכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)			
-	-	-	
45,776	47,269	46,608	
עסקאות מימון ניירות ערך			
2,534	2,140	2,368	
פריטים חוץ מאזניים			
אחרות			
481,384	479,140	483,683	
חשיפה לצורך יחס המינוף			

(א) הנתונים ליום 30 ביוני 2017 כוללים השפעות יישום לראשונה של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שיושמה החל מיום 1 בינואר 2017.

טבלה 12 - גילוי נוסף על יחס המינוף (נדבך 3)

	30 ביולי	31 בדצמבר	
	2017	2016	2016
	במיליוני ש"ח		
פריט			
חשיפות מאזניות			
נכסים מאזניים (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)	424,896	422,089	426,996
סכומים בגין נכסים שנוכו לצורך קביעת הון רובד 1	(344)	(704)	(319)
סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	424,553	421,385	426,677
חשיפות בגין נגזרים			
עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתה של בטחון משתנה במזומן כשיר) ^(ב)	2,583	2,138	1,084
סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים ^(ב)	9,050	5,653	5,572
גילום (up-gross) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים המאזניים בהתאם להוראות הדיווח לציבור	-	-	-
ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים	(2,532)	(1,461)	(1,532)
חשיפות עסקיות פטורות מרגל צד נגדי מרכזי שסולקו על ידי הלקוח	-	-	-
סכום רעיוני אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו	-	-	-
קיזוזים רעיוניים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו	-	-	-
סך חשיפות בגין נגזרים	9,101	6,330	5,125
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-	-	-
נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא הכרה בקיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית	1,272	2,045	1,609
סכומי מזומן לשלם ומזומן לקבל שקוזזו מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-	-	-
חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך	-	-	-
חשיפות בגין עסקאות כסוכן	2,150	2,112	2,197
סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (שורות 12 עד 15)	3,421	4,156	3,806
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
סך חשיפה חוץ מאזנית בערך רעיוני ברוטו	127,627	129,617	124,386
מזה: מקדם המרה 0%	4,108	4,818	3,411
מקדם המרה 10%	28,046	27,396	27,618
מקדם המרה 20%	21,517	23,727	21,362
מקדם המרה 50%	68,911	67,786	66,506
מקדם המרה 100%	5,045	5,892	5,489
(התאמות בגין המרה לסכומים שוויו ערך אשראי)	(81,019)	(82,348)	(78,610)
סך חשיפה חוץ מאזנית לאחר המרה לערך אשראי	46,608	47,269	45,776
הון וסך החשיפות	33,527	31,187	32,586
הון רובד 1^(א)	483,683	479,140	481,384
סך החשיפות^(א)			
יחס מינוף	6.93%	6.51%	6.77%
יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218			

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". בהתאם למכתב כאמור, ההקלות שניתנו לצרכי יחסי הלימות ההון ויחס המינוף בגין תכנית ההתייעלות שאושרו על ידי הדירקטוריון ביוני 2016 וביולי 2017, פוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביולי 2021 ויום 30 ביולי 2022 בהתאמה. ההשפעה של ההקלה בגין תכנית ההתייעלות על יחס המינוף הסתכמה בכ-0.18% ליום 30 ביולי 2017 (0.08%-0.08% ליום 31 בדצמבר 2016 וליום 30 ביולי 2016, בהתאמה). לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד בביאור 29 - הלימות הון, מינוף ונזילות בדוח הכספי ופרק "הקלה בגין תכנית ההתייעלות תפעולית" בדוח סיכונים זה.

כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

(ב) הנתונים ליום 30 ביולי 2017 כוללים השפעות יישום לראשונה של הוראה בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", שישמה החל מיום 1 בינואר 2017.

חשיפת הסיכון והערכתו

ניהול סיכונים והשאת תשואה הולמת כנגדם עומדים בבסיס הפעילות העסקית של הבנק. הסיכונים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם סיכונים פיננסיים: ניהול סיכונים אשראי הינו עיסוק הליכה של הבנק ולצדו ניהול סיכונים הנזילות וניהול סיכונים השוק. לצד ניהול הסיכונים העסקיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים נלווים נוספים אשר ניהולם הנו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכונים רגולציה, סיכונים מוניטין, סיכונים ציות, סיכונים conduct (התנהלות הוגנת מול לקוחות) וסיכונים אסטרטגיה.

המטרות העיקריות של ניהול הסיכונים בלאומי הינן שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת זו מנוהלת תחת מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

מערך ניהול הסיכונים ותחומי אחריותו

הקבוצה עוסקת במגוון רחב של פעילויות הכרוכות בנטילת סיכונים פיננסיים כדוגמת סיכונים אשראי, סיכונים שוק ונזילות, וסיכונים נוספים שאינם סיכונים פיננסיים, כגון: סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכונים רגולציה, סיכונים מוניטין, סיכונים אסטרטגיה, סיכונים ציות וסיכונים conduct (התנהלות הוגנת מול לקוחות).

תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) על רכיביו השונים.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות בשינויים החלים בסביבה העסקית ובדרישות בנק ישראל וגורמי רגולציה נוספים בארץ ובעולם.

מסגרת העבודה המשמשת לצורך אמידת הסיכונים וניהולם וכבסיס לקבלת החלטות כוללת:

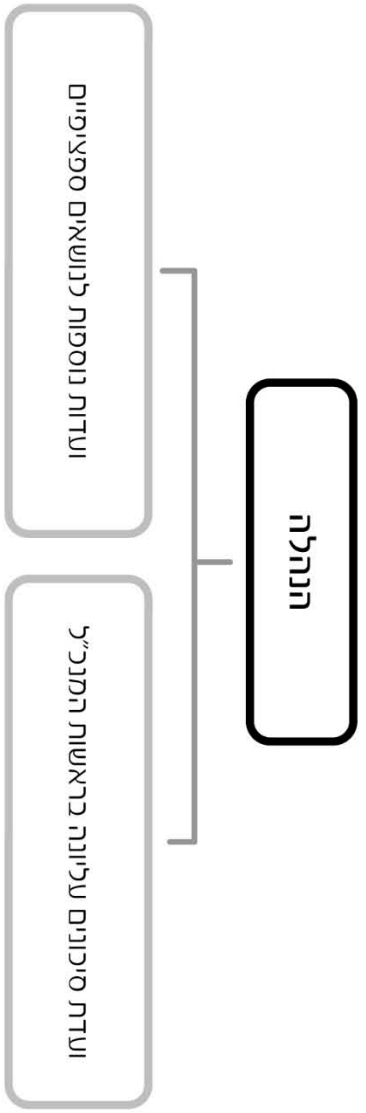
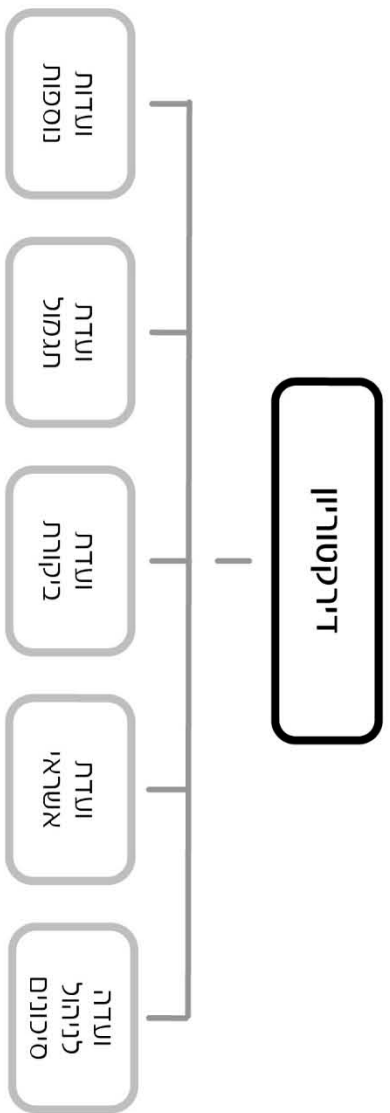
- א. תיאבון הסיכון אשר מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון, ואשר מגדיר בין היתר את המדיניות ואת מגבלות הסיכון לכל סוג סיכון.
- ב. תהליכי העבודה מוגדרים לניתוח וניהול הסיכון ברמת העסקה הבודדת וברמת התיק הכולל.
- ג. דוחות תקופתיים להערכת הסיכון תוך התייחסות לשינויים בסביבה בה פועל הבנק. הערכת הפסדים פוטנציאליים וההשלכות על הבנק של תרחישים ברמות חומרה שונות. הגדרת תכניות פעולה כלליות וספציפיות להתמודדות מול הסיכונים והפחתתם.

הערכת הסיכונים ברמה הכוללת של הקבוצה וברמת הפעילות והעסקה הבודדת מבוססת על מספר מתודולוגיות מובנות. חלקן מבוסס על הערכות מומחים בכל תחום פעילות וחלקן האחר על מודלים סטטיסטיים מסוגים שונים. השינויים בסביבת הסיכון בארץ ובעולם והשינויים בתפיסת הסיכון מחייבים את הבנק לעדכן את הערכותיו ואת המתודולוגיות שבהן הוא משתמש, תוך אתגור מתמיד שמבוצע על ידי גורמים פנימיים ולעיתים חיצוניים.

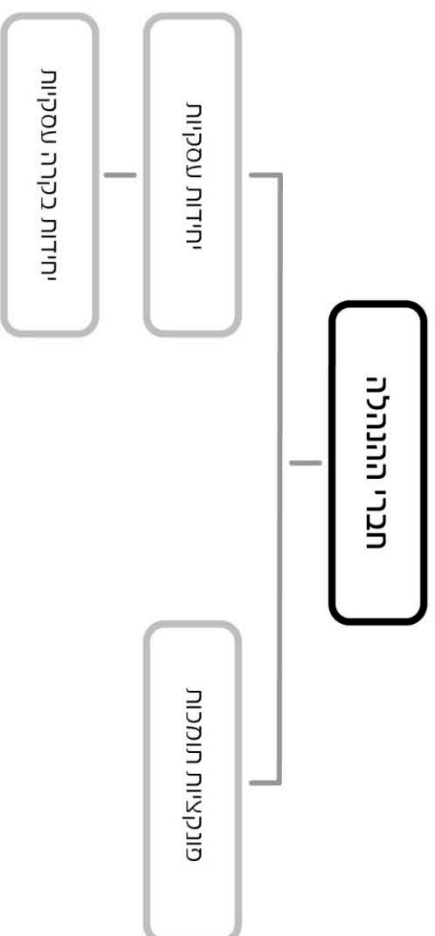
ניהול הסיכונים בלאומי נסמך על שלושה "קווי הגנה".

נציין שמערך הציות כפוף לחטיבה לייעוץ משפטי. לאור השינויים הארגוניים והמינויים שבוצעו בבנק במהלך תקופת הדוח, מערך הציות ממשיך להיות כפוף עד לסוף שנת 2017 בלבד לחנן פרידמן, שכיהן כיועץ המשפטי של הבנק ועומד כיום בראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה.

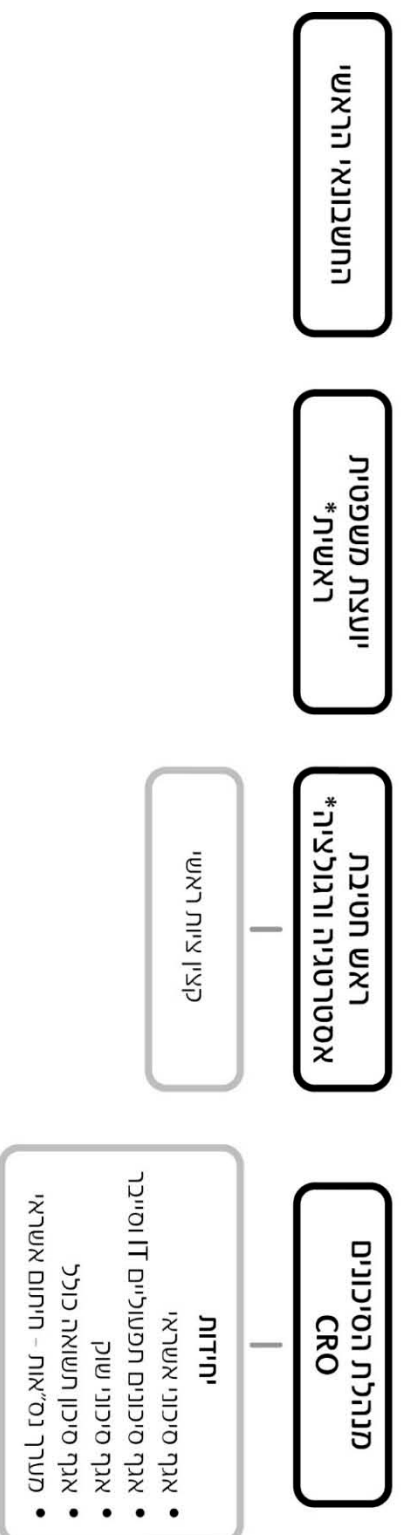
לפירוט נוסף בדבר אופן ניהול הסיכונים, המבנה הארגוני ותרבות ניהול הסיכונים בקבוצה ראה דוח הסיכונים לשנת 2016.

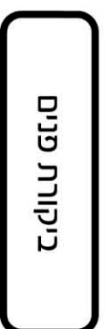
קו הגנה ראשון - בכפיפות למנכ"ל

קו הגנה שני - בכפיפות למנכ"ל

קו הגנה שלישי - בכפיפות לדיירקטוריון

* מערך הצוות כפוף לחטיבה ליישום ממשותף: לאור השינויים הארגוניים והמינימיים שבוצעו במהלך תקופת הדו"ח מערך הביקורת פנים כפוף לראש היחידה הראשית. הכפוף נכון לסוף שנת 2017 בלבד. לחן פרידמן, יועץ המשפטי של הבנק, נומד כיום בראש חטיבת אסטרטגיה ורגולציה.

סיכוני אשראי

מתן אשראי הינו תחום פעילות מרכזי של הבנק והקבוצה המתבצע במספר קווי עסקים. סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב, אחזקות הוניות, עסקאות במכשירים נגזרים, ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי ומסגרות לא מנוצלות.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מסמך מדיניות אשראי וסיכוני אשראי ברמה קבוצתית מהווה ביטוי מרכזי לאסטרטגיית סיכון האשראי של הבנק ומתווה את המסגרת ואת עקרונות העל למסמכי המדיניות של הבנק ושל כל אחת מחברות הבנות בקבוצה, בארץ ובחו"ל. בנוסף, כולל מסמך זה את המגבלות בתחום האשראי שמוגדרות ומנוהלות ברמה הקבוצתית.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול סיכון האשראי.

לפירוט נוסף בדבר ניהול סיכון אשראי בבנק ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן.

מקורות הריכוזיות הרלבנטיים לתיק האשראי של הבנק הינם: קבוצות לוויים, לוויים גדולים בודדים, ענפי משק וביטחונות.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במגבלות על סיכון ריכוזיות האשראי, והבנק עומד בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות.

הנחיות הפיקוח בנוגע לניתוח של הסיכון באשראי לענף כלי הרכב

ביום 9 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים הנחיות בנוגע לניתוח סיכון האשראי בענף כלי רכב. בהתאם להנחיות, על תאגידי בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי לבצע ניתוח סיכונים לאשראי לענף "מסחר כלי הרכב" ולאשראי הצרכני לרכישת רכב. ניתוח הסיכונים יבוצע באמצעות תרחישים שונים שעשויים להשפיע על הענף, ובהתאם לתוצאות הניתוח, הבנקים וחברות כרטיסי האשראי ידרשו לבחון את הצורך בעדכון מדיניות האשראי, תיאבון הסיכון, הכללים והמגבלות למימון ענף שוק הרכב ואת הצורך בהידוק הבקורות לגבי לוויים משמעותיים קיימים ולגבי אשראי צרכני לרכישת רכב.

הבנק לומד את ההנחיות שנכללו במכתב הנ"ל.

עדכונים בהוראות הפיקוח על הבנקים בנושא חבות ענפית

ביום 10 ביולי 2017 פורסם חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בנושא "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". ההוראה עודכנה במטרה לצמצם את ההשפעה השלילית של ריכוזיות ענפית על איכות תיק האשראי, וכחלק ממדיניות הקלות רגולטוריות ופישוט של תהליכים. עדכון ההוראה כלל, בין היתר, התייחסות לנושאים הבאים:

- נקבעה מגבלת חבות ענפית, לפיה החבות לענף מסוים לא תעלה על שיעור של 20% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי, או 22% במקרים מסוימים. הסף שנקבע יהווה מגבלה על החבות הענפית שאין לחרוג ממנה.
- בוטל המנגנון של הפרשה הנוספת וההפרשה הכללית.

לאור ביטול מנגנון הפרשה הנוספת האמור לעיל, במקביל לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 עודכנה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות". במסגרת העדכון נקבע כי בעת קביעת הפרשה להפסדי אשראי, על התאגיד הבנקאי לשקלל, בין היתר, אשראי שאין לגביו דוחות כספיים מעודכנים.

שינויים אלו יכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2018. הבנק בחן את העדכונים להוראה ולהערכתו הוא צפוי לעמוד במגבלות בהתאם להוראה המעודכנת.

איכות תיק האשראי

כחלק מניהול סיכון האשראי מייחס הבנק חשיבות מרכזית למעקב אחר איכות האשראי, זיהוי וניטור חובות בעייתיים וחובות פגומים. לצד זאת מקיים הבנק תהליך הערכת נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי אשר מחושבת בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים באופן הזיהוי של חובות בעייתיים ואשראי פגום. למידע נוסף בדבר מדיניות ניהול סיכון אשראי ראה דוח על הסיכונים ודוחות כספיים לשנת 2016.

עדכונים בהוראות הפיקוח על הבנקים בנושא סיווג חובות בעייתיים בהתאם למקור החזר ראשוני

ביום 20 בפברואר 2017 פורסם עדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "ישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". העדכון מתייחס בעיקר לסיווג של חוב, הגדרת חוב פגום ומדידת הפרשה פרטית להפסדי אשראי. קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה (highly probable), מתבססת על יכולת התשלום של החייב, כלומר: החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים (כגון: בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על ידי צד שלישי).

שינויים אלו יחולו מיום 1 ביולי 2017 ואילך. להערכת הבנק, להוראה לא צפויה השפעה מהותית.

טבלה 14 - התפלגות החשיפה לפי ענפים עיקריים

30 ביוני 2017								
הפסדי אשראי ^(א)			חובות ^(ב)			סיכון אשראי כולל ^(א)		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	חובות בפיגור	פגום ^(ד)	בעייתי, לא פגום ^(ד)	לא בעייתי	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח								
"בגין פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי"								
(344)	26	42	49	236	209	16,306	16,751	47,803 ^(ה)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן								
(413)	(27)	(54)	36	631	196	23,314	24,141	27,390
שירותים פיננסיים								
(195)	(54)	(63)	12	321	4	10,442	10,767	20,765
מסחרי-ציבורי אחר								
(1,229)	213	135	212	1,497	1,457	67,555	70,509	92,543
סך הכל מסחרי^(ה)								
(2,181)	158	60	309	2,685	1,866	117,617	122,168	188,501
אנשים פרטיים - הלואות לדיור								
(450)	3	(11)	1,195	-	700	77,296	77,996	79,715
אנשים פרטיים - אחר								
(772)	123	72	281	120	461	38,193	38,774	68,825
סך הכל ציבור - פעילות בישראל								
(3,403)	284	121	1,785	2,805	3,027	233,106	238,938	337,041
בנקים בישראל								
(1)	-	-	-	-	-	1,156	1,156	4,032
ממשלת ישראל								
-	-	-	-	-	-	154	154	45,204
סך הכל פעילות בישראל								
(3,404)	284	121	1,785	2,805	3,027	234,416	240,248	386,277
סך הכל מחוץ לישראל								
(422)	43	22	70	635	752	36,106	37,493	93,707
סך הכל								
(3,826)	327	143	1,855	3,440	3,779	270,522	277,741	479,984

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 277,741, 114,554, 1,136,666, 1,031,752, 292 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ו) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך 945 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

לפירוט נוסף לגבי חשיפות לאשראי בעייתי ותנועה בהפרשה להפסדי אשראי, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון וביאורים 13 ו-31 לדוח הכספי. לפירוט נוסף על חשיפות אשראי לפי ענפי משק, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון.

30 ביוני 2016								
הפסדי אשראי ⁽³⁾			חובות ⁽²⁾			סיכון אשראי כולל ^(א)		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	חובות בפיקוד	פגום ^(ד)	בעייתי, לא פגום ^(ד)	לא בעייתי	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח								
"בנין פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי"								
(303)	(17)	(58)	46	157	261	15,945	16,363	47,749 ^(ה)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן								
(467)	(39)	(201)	29	626	592	24,284	25,502	28,237
שירותים פיננסיים								
(241)	(12)	(71)	8	51	91	10,175	10,317	20,015
מסחרי-ציבורי אחר								
(1,248)	(208)	(148)	154	1,687	1,742	65,889	69,318	93,550
סך הכל מסחרי^(א)								
(2,259)	(276)	(478)	237	2,521	2,686	116,293	121,500	189,551
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור								
(500)	2	6	1,202	-	749	80,082	80,831	83,067
אנשים פרטיים - אחר								
(775)	109	230	361	260	462	36,811	37,533	66,876
סך הכל ציבור - פעילות בישראל								
(3,534)	(165)	(242)	1,800	2,781	3,897	233,186	239,864	339,494
בנקים בישראל								
(2)	-	(1)	-	-	-	3,103	3,103	5,771
ממשלת ישראל								
-	-	-	-	-	-	221	221	50,686
סך הכל פעילות בישראל								
(3,536)	(165)	(243)	1,800	2,781	3,897	236,510	243,188	395,951
סך הכל מחוץ לישראל								
(475)	28	(34)	106	729	455	38,872	40,056	99,650
סך הכל								
(4,011)	(137)	(277)	1,906	3,510	4,352	275,382	283,244	495,601

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 283,244, 82,514, 1,476, 12,999, 115,368 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיקוד והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיקוד הנמצאות בפיקוד של 90 ימים או יותר.
- (ה) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ו) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך 982 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

לפירוט נוסף לגבי חשיפות לאשראי בעייתי ותנועה בהפרשה להפסדי אשראי, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון וביאורים 13 ו-31 לדוח הכספי. לפירוט נוסף על חשיפות אשראי לפי ענפי משק, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון.

31 בדצמבר 2016								
הפסדי אשראי ^(א)			חובות ^(ב)			סיכון אשראי כולל ^(א)		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	חובות בפיקוד	פגום ^(ד)	בעייתי, לא פגום ^(ד)	לא בעייתי	סך הכל	סך הכל במיליוני ש"ח
(328)	17	(7)	77	264	275	15,037	15,576	45,662
"בגין פעילות לווים בישראל ציבור-מסחרי"								
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ה)								
(433)	(79)	(303)	47	637	360	22,881	23,878	26,440
שירותים פיננסיים								
(222)	(23)	(82)	4	459	5	10,390	10,854	19,520
מסחרי-ציבורי אחר								
(1,309)	(282)	(154)	209	1,550	1,745	65,119	68,414	90,189
(2,292)	(367)	(543)	337	2,910	2,385	113,427	118,722	181,811
סך הכל מסחרי^(ו)								
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור								
(462)	25	(10)	1,249	-	719	77,926	78,645	80,570
אנשים פרטיים - אחר								
(820)	291	458	374	108	531	37,502	38,141	67,691
סך הכל ציבור - פעילות בישראל								
(3,574)	(51)	(95)	1,960	3,018	3,635	228,855	235,508	330,072
בנקים בישראל								
(1)	-	(2)	-	-	-	1,742	1,742	4,370
ממשלת ישראל								
-	-	-	-	-	-	206	206	41,992
סך הכל פעילות בישראל								
(3,575)	(51)	(97)	1,960	3,018	3,635	230,803	237,456	376,434
סך הכל מחוץ לישראל								
(451)	54	(28)	137	635	411	38,986	40,032	98,931
(4,026)	3	(125)	2,097	3,653	4,046	269,789	277,488	475,365

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 277,488, 110,675, 10,659, 1,284, 75,259 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיקוד והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיקוד הנמצאות בפיקוד של 90 ימים או יותר.
- (ה) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ו) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך 909 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
- * הוצג מחדש.

לפירוט נוסף לגבי חשיפות לאשראי בעייתי ותנועה בהפרשה להפסדי אשראי, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון וביאורים 13 ו-31 לדוח הכספי. לפירוט נוסף על חשיפות אשראי לפי ענפי משק, ראה דוח ההנהלה והדירקטוריון.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק החשיפה הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

טבלה 15 - התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן

	31 בדצמבר		30 ביוני		
	2016	השינוי	2016	2017	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי מאזני	49,368	2,100	51,563	51,468	
ערבויות לרוכשי דירות ^(א)	8,421	81	8,455	8,502	
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	28,035	1,766	28,489	29,801	
סך הכל סיכון אשראי כולל	85,824	3,947	88,507	89,771	

(א) משוקלל לשווה ערך מאזן.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

ההתפתחויות שחלו במשק בשנים האחרונות (בעיקר סביבת ריבית נמוכה ועלייה חדה במחירי הדירות) הביאו לגידול משמעותי בתיק הלוואות לדיור בישראל. תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון. בכלל זה מבוצע מעקב אחר התפלגות האשראי לפי בסיסי הצמדה, ריבית ושיעור המימון.

טבלה 16 - התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

	יתרת תיק האשראי	שיעור גידול
	במיליוני ש"ח	ב-%
31 בדצמבר 2015	80,616	9.1
31 בדצמבר 2016	78,204	(2.1)
30 ביוני 2017	77,559	(0.8)

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק הלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני האשראי החדש, ובכלל זה התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי).

טבלה 17 - התפתחות בירתות אשראי חדש שניתן בישראל בשיעור מימון מעל 60%

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין סכום האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי):

	2016		2017	
	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
שיעור מימון				
מל 60 ועד 70 כולל	16.5	15.7	16.9	18.8
מל 70 ועד 80 כולל	14.7	14.3	17.8	16.7
מל 80	0.1	0.1	0.04	1.1

(א) מסך האשראי החדש שהעמיד הבנק.

על מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, הבנק פועל במסגרת מגבלות ניהוליות פנימיות הדקות, בעיקר בקשר עם המאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי ודירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

לפרוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפזיזות רחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית אשר אליה התמזגו בתחילת שנת 2016 סניפי בנק ערבי-ישראלי לשעבר.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, הורחבו וחוזקו מספר פונקציות, הן בחטיבה הבנקאית המהווה קו הגנה ראשון, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך חשוב בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת. בין העקרונות המרכזיים מתוך מדיניות האשראי הפרטי ניתן למנות: הערכת אומדן סיכון האשראי של כל לווה, קיום מערך סמכויות אשראי מוגדר ומובנה, דגשים על התנהגות עסקית הוגנת (יושרה, שקיפות ושמידה על טובת הלקוח), התאמת האשראי לצרכי הלקוח ויכולותיו וערנות מוגברת להיבטי הציות העלולים לנבוע ממתן האשראי.

לאור החלטות הנהלת הבנק והדירקטוריון למתן את שיעור הגידול בתיק האשראי ללקוחות פרטיים, כפועל יוצא מהגדרת תיאבון הסיכון בסגמנט זה, נמשך הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק.

לפרוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון.

קבוצות לווים

הבנק מנהל מעקב אחר חשיפות האשראי של קבוצות הלווים הגדולות, לצורכי דיווח לבנק ישראל, בחינת עמידת היקף החבות במגבלות הרגולטוריות ולצרכי מעקב פנימי.

החל מ-1 בינואר 2016 נכנס לתוקף עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". עיקר עדכון ההוראה הינו בצמצום הדרגתי (עד ל-31 בדצמבר 2018) של הגדרת ההון שביחס אליו מוגדרת המגבלה, מההון הכולל להון רובד 1 בלבד. הבנק עומד בכל הדרישות של העדכון הנ"ל.

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים:

1. ליום 30 ביוני 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים אשר חבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313).
2. ליום 30 ביוני 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות אשר חבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית המצרפית בגין חשיפות אלה הינה בשיעור 120% מהון הבנק.

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

ב-1 בינואר 2016 נכנס לתוקף עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקאות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות). הבנק עומד בדרישות הוראות אלה.

מימון ממונף מוגדר ומנוהל על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות העדכניות.

נציין כי באופן כללי היקף האשראי הממונף בבנק נמצא מזה שנים במגמת קיטון.

טבלה 18 - יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים

להלן יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים אשר לכל אחד מהם יתרת האשראי בסכום של 0.5% מהון רובד 1 ומעלה נכון למועד הדיווח, בחלוקה לפי ענפי משק:

	30 ביוני	31 בדצמבר
	2017	2016
	במיליוני ש"ח	
ענף משק		
אספקת חשמל	835	601
כרייה וחציבה	381	377
מסחר	468	541
נדל"ן	167	434
שירותים פיננסיים	496	596
תחבורה ואחסנה	411	434
תעשייה	1,027	877
סך הכל	3,785	3,860

פיזור גיאוגרפי

הפיזור הגיאוגרפי בתיק האשראי נועד לצמצם סיכון להידרדרות כלכלית/פוליטית/ביטחונית במדינות שהלווה חשוף אליהן, העלולה להביא לפגיעה במצבו הפיננסי וביכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

במסגרת המידע המשמש לקביעת דירוג הסיכון הפנימי של לווים עסקיים, נלקחים בחשבון היבטים המתייחסים לחשיפה הגיאוגרפית, ובפרט מיקומם של מקורות התזרים ו/או הנכסים הפיזיים המשמשים את הלווה בפעילותו השוטפת. מידע זה מאפשר לבנק לערוך מעקב בראייה כוללת של חשיפות כלל הלווים למדינות השונות.

נכון להיום, אין בתיק האשראי של הבנק ריכוזיות מהותית בחשיפה של הלווים העסקיים למדינה זרה כלשהי.

למידע נוסף בדבר חשיפות אשראי למדינות זרות ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

טבלה 19 - התפלגות סיכון אשראי כולל לפי אזור גיאוגרפי

30 ביוני 2017			
מדינות זרות			
אחרות	בריטניה	ארה"ב	ישראל
במיליוני ש"ח			
676	4,841	16,710	242,256
421	112	4,643	73,293
-	14	68	11,279
332	2,310	2,150	77,859
206	1,613	6,753	93,105
-	22	94	17,280
			סך החשיפה בגין נגזרים (מאזני חוץ מאזני)

30 ביוני 2016			
מדינות זרות			
אחרות	בריטניה	ארה"ב	ישראל
במיליוני ש"ח			
717	6,343	15,779	243,209
414	223	5,021	79,214
0	146	44	12,810
1,027	2,363	4,589	64,502
206	2,299	6,387	94,274
0	156	61	18,632
			סך החשיפה בגין נגזרים (מאזני חוץ מאזני)

31 בדצמבר 2016			
מדינות זרות			
אחרות	בריטניה	ארה"ב	ישראל
במיליוני ש"ח			
672	5,566	17,329	238,346
459	120	5,927	70,694
0	36	50	10,569
458	2,502	5,122	80,752
184	1,674	7,156	90,935
0	45	72	16,097
			סך החשיפה בגין נגזרים (מאזני חוץ מאזני)

טבלה 20 - חשיפות סיכון אשראי לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי (נדבך 3) (א)

31 בדצמבר		30 ביוני			
2016		2016		2017	
חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון	חשיפות סיכון
אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי
ברוטו	אשראי ברוטו ^(ב)	ברוטו	אשראי ברוטו ^(ב)	ברוטו	אשראי ברוטו ^(ב)
ממוצעות					
במיליוני ש"ח					
סוג חשיפת אשראי:					
325,367	336,655	322,360	324,351	333,638	331,946
אשראי ^(א)					
66,379	67,611	65,496	72,946	67,343	66,565
אג"ח ^(ד)					
16,767	16,653	16,714	16,136	16,966	17,510
אחרים ^(ה)					
128,233	124,542	129,852	129,750	126,288	127,784
ערביות והתחייבויות על חשבון לקוחות					
8,524	8,465	8,536	8,609	11,723	13,669
עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)					
545,270	553,926	542,958	551,792	555,958	557,474
סך הכל					

- (א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערביות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.
- (ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג). כמו כן, החל מ-1 בינואר 2017 חלו שינויים באופן חישוב החשיפות כלפי צדדים נגדיים מרכזיים. השפעת היישום הביאה לגידול בחשיפות נגזרים ב-800 מיליון ש"ח.

טבלה 21 - חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3) (א)

30 ביוני 2017					
אשראי ^(ג)	אג"ח ^(ד)	אחרים ^(ה)	ערביות והתחייבויות אחרות	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)	סך הכל ^(ב)
במיליוני ש"ח					
60,585	46,509	-	951	171	108,216
חובות של ריבונות					
4,958	9,002	-	789	270	15,019
חובות של ישויות סקטור ציבורי					
6,478	4,991	-	4,624	6,315	22,408
חובות של תאגידים בנקאיים					
-	779	-	-	763	1,542
חובות של חברות ניירות ערך					
86,182	2,530	-	43,923	6,107	138,742
חובות של תאגידים					
33,958	-	-	36,942	-	70,900
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי					
44,937	-	-	30,774	38	75,749
חשיפות קמעונאיות ליחידים					
17,062	-	-	4,956	5	22,023
הלוואות לעסקים קטנים					
77,786	-	-	4,825	-	82,611
משכנתאות לדיור					
-	2,754	-	-	-	2,754
איגוח					
-	-	17,510	-	-	17,510
נכסים אחרים					
331,946	66,565	17,510	127,784	13,669	557,474
סך הכל בגין סיכון אשראי					

30 ביוני 2016

סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)	במיליוני ש"ח
102,534	31	887	-	52,574	49,042	חובות של ריבוניות
14,429	107	972	-	9,521	3,829	חובות של ישויות סקטור ציבורי
18,356	2,406	4,507	-	4,825	6,618	חובות של תאגידים בנקאיים
1,031	493	-	-	464	74	חובות של חברות ניירות ערך
141,608	5,537	44,469	-	2,508	89,094	חובות של תאגידים
72,903	-	38,028	-	-	34,875	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
73,362	33	30,037	-	-	43,292	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,118	2	4,881	-	-	16,235	הלוואות לעסקים קטנים
87,261	-	5,969	-	-	81,292	משכנתאות לדיור
3,054	-	-	-	3,054	-	איגוח
16,136	-	-	16,136	-	-	נכסים אחרים
551,792	8,609	129,750	16,136	72,946	324,351	סך הכל בגין סיכון אשראי

31 בדצמבר 2016

סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)	במיליוני ש"ח
116,350	24	743	-	48,146	67,437	חובות של ריבוניות
14,590	140	764	-	9,007	4,679	חובות של ישויות סקטור ציבורי
19,247	3,652	4,927	-	4,687	5,981	חובות של תאגידים בנקאיים
1,121	659	-	-	462	-	חובות של חברות ניירות ערך
135,738	3,961	43,343	-	2,274	86,160	חובות של תאגידים
68,552	-	35,551	-	-	33,001	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,557	28	30,074	-	-	44,455	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,331	1	4,857	-	-	16,473	הלוואות לעסקים קטנים
82,752	-	4,283	-	-	78,469	משכנתאות לדיור
3,035	-	-	-	3,035	-	איגוח
16,653	-	-	16,653	-	-	נכסים אחרים
553,926	8,465	124,542	16,653	67,611	336,655	סך הכל בגין סיכון אשראי

(א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.

(ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

(ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.

(ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.

(ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.

(ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

טבלה 22 - פיצול התיק לפי תקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים (נדבך 3)^(א)

30 ביוני 2017					
סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)
במיליוני ש"ח					
271,611	6,600	72,195	4,651	34,447	153,718
140,368	5,832	35,111	1,458	17,215	80,752
140,585	4,096	20,478	4,018	14,903	97,090
15,815	8,046	-	7,383	-	386
(10,905)	(10,905)	-	-	-	-
557,474	13,669	127,784	17,510	66,565	331,946

30 ביוני 2016					
סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(ו)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)
במיליוני ש"ח					
258,855	5,161	75,619	3,737	31,493	142,845
137,946	6,609	32,642	1,270	16,010	81,415
156,260	5,441	21,489	4,428	25,443	99,459
12,964	5,631	-	6,701	-	632
(14,233)	(14,233)	-	-	-	-
551,792	8,609	129,750	16,136	72,946	324,351

- (א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.
- (ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

31 בדצמבר 2016

סך הכל ^(ב)	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ^(א)	ערבויות והתחייבויות אחרות	אחרים ^(ה)	אג"ח ^(ד)	אשראי ^(ג)	
במיליוני ש"ח						
273,387	4,576	72,142	4,266	35,592	156,811	עד שנה
137,272	5,701	32,146	1,409	17,302	80,714	מעל שנה ועד חמש שנים
142,084	4,306	20,254	4,141	14,717	98,666	מעל חמש שנים
12,920	5,619	-	6,837	-	464	פריטים לא כספיים
(11,737)	(11,737)	-	-	-	-	הטבות לקיזוז
553,926	8,465	124,542	16,653	67,611	336,655	סך הכל

- (א) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
 (ב) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
 (ג) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
 (ד) לא כולל את אגרות החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
 (ה) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי, כגון: בניינים וציוד.
 (ו) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

שקלול הסיכון בגין חשיפות אשראי מתבצע על בסיס הגישה הסטנדרטית. בהתאם לגישה זו, משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפות ובחלק מהמקרים, בדירוגי האשראי המתייחסים אליהם (ככל שקיים דירוג כשיר). במידה וקיימים דירוגים לחשיפות כאמור, עושה הבנק שימוש בדירוגי האשראי של שלוש חברות דירוג אשראי חיצוניות:

- Standard & Poor's Ratings Services
- Moody's Investors Service
- Fitch Ratings

משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפה ובדירוג המתייחס אליה, ככל שקיים, באופן המפורט להלן: משקלי סיכון לחובות המבוססים על דירוג מדינה הכוללים חשיפות לממשלות, בנקים, חברות ניירות ערך וישויות סקטור ציבורי, נקבעים על בסיס דירוגי האשראי לטווח ארוך של Moody's. משקלי סיכון לחובות תאגידים מדורגים נקבעים על בסיס דירוגי האשראי לטווח ארוך של שלושת החברות, באופן הבא: כאשר לחוב יש דירוג אחד, דירוג זה ישמש לקביעת משקל הסיכון של החוב. כאשר יש שני דירוגים שניתנו על ידי שתי חברות שונות, שמופו למשקלי סיכון שונים, ילקח משקל הסיכון הגבוה יותר. כאשר יש שלושה דירוגים, יתייחסו לשני הדירוגים הטובים ביותר ומביניהם ילקח משקל הסיכון המתאים לדירוג הנחות מבין השניים.

סיכון אשראי בהתאם לגישה הסטנדרטית

הטבלאות שלהלן מציגות את פירוט חשיפת האשראי על פי משקל הסיכון, תוך פילוח החשיפה בהתאם לצד הנגדי, לאחר הפרשות להפסדי אשראי ולפני ולאחר הפחתת סיכון אשראי בגין בטחונות מוכרים.

טבלה 23 - סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולפני הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)

30 ביוני 2017						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	221	-	-	3,871	103,089	חובות של ריבוניות
-	6,210	-	-	8,798	-	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	3,813	-	-	14,760	3,272	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,542	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	1,027	-	-	3,302	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
75,406	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,742	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
32,171	16,502	-	30,872	-	-	משכנתאות לדיור
-	61	35	-	2,658	-	איגוח
-	-	-	-	-	3,522	נכסים אחרים
129,319	27,834	35	30,872	34,931	109,883	סך הכל

30 ביוני 2016						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	666	-	-	3,527	97,880	חובות של ריבוניות
-	5,110	-	-	9,317	-	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	1,710	-	-	13,238	2,692	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,031	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	1,619	-	-	1,662	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
73,022	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
20,820	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
32,623	15,301	-	36,831	-	-	משכנתאות לדיור
-	-	117	-	2,937	-	איגוח
-	-	-	-	1	2,321	נכסים אחרים
126,465	24,406	117	36,831	31,713	102,893	סך הכל

(א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
 * החל מ-1 בינואר 2017 חלו שינויים באופן חישוב החשיפות לגבי צדדים נגדיים מרכזיים. בהתאם להנחיות המעודכנות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, שוקללה החשיפה לבורסה במשקל סיכון של 20%.

לפירוט נוסף ראה ביאור הלימות ההון בדוח הכספי.

חשיפת אשראי (א) ברוטו	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
108,216	-	-	-	-	-	-	1,035
15,019	-	-	-	-	-	-	11
22,408	-	-	-	-	-	12	551
1,542	-	-	-	-	-	-	-
138,267	-	-	-	-	-	2,080	131,858
70,888	-	-	-	-	-	518	70,370
75,722	-	-	-	-	-	230	86
21,964	-	-	-	-	-	180	42
82,437	-	-	-	-	-	194	2,698
2,754	-	-	-	-	-	-	-
17,510	-	-	-	4,610	-	526	8,852
556,727	-	-	-	4,610	-	3,740	215,503

חשיפת אשראי (א) ברוטו	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
102,534	-	-	-	-	-	-	461
14,429	-	-	-	-	-	1	1
18,356	-	-	-	-	-	27	689
1,031	-	-	-	-	-	-	-
140,879	-	-	-	-	-	1,825	135,773
72,893	-	-	-	-	-	189	72,704
73,331	-	-	-	-	-	243	66
21,046	-	-	-	-	-	188	38
87,260	-	-	-	-	-	199	2,306
3,054	-	-	-	-	-	-	-
16,136	-	-	-	4,208	-	452	9,154
550,949	-	-	-	4,208	-	3,124	221,192

31 בדצמבר 2016

75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	261	-	-	3,454	111,849	חובות של ריבונות
-	5,736	-	-	8,810	-	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	2,334	-	-	13,550	2,847	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,121	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	1,276	-	-	1,781	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,471	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
21,214	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
31,440	15,181	-	33,100	-	-	משכנתאות לדיור
-	26	78	-	2,931	-	איגוח
-	-	-	-	-	2,876	נכסים אחרים
127,125	24,814	78	33,100	31,647	117,572	סך הכל

(א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
116,350	-	-	-	-	-	-	786
14,590	-	-	-	-	-	-	44
19,247	-	-	-	-	-	18	498
1,121	-	-	-	-	-	-	-
135,172	-	-	-	-	-	1,578	130,537
68,543	-	-	-	-	-	268	68,275
74,532	-	-	-	-	-	25	36
21,277	-	-	-	-	-	54	9
82,564	-	-	-	-	-	213	2,630
3,035	-	-	-	-	-	-	-
16,653	-	-	-	4,302	-	479	8,996
553,084	-	-	-	4,302	-	2,635	211,811

טבלה 24 - סכום החשיפה לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי ולאחר הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)^(א)

30 ביוני 2017						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	221	-	-	3,898	110,810	חובות של ריבוניות
-	6,155	-	-	3,114	1,421	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	2,394	-	-	13,267	3,272	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,391	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	4,944	-	-	21,657	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,278	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
19,885	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
32,125	16,502	-	30,871	-	-	משכנתאות לדיוור
-	61	35	-	1,857	-	איגוח
-	-	-	-	-	3,522	נכסים אחרים
126,288	30,277	35	30,871	45,184	119,025	סך הכל

30 ביוני 2016						
75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	666	-	-	3,528	105,487	חובות של ריבוניות
-	5,038	-	-	3,892	1,021	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	1,888	-	-	11,649	2,692	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	1,031	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	5,582	-	-	20,175	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
71,601	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
18,599	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
32,583	15,625	-	36,506	-	-	משכנתאות לדיוור
-	-	117	-	2,226	-	איגוח
-	-	-	-	1	2,321	נכסים אחרים
122,783	28,799	117	36,506	42,502	111,521	סך הכל

(א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

(ב) הפחתה בסיכון האשראי מבטאת סיווג של משקל הסיכון הסופי בין השעורים השונים.

* החל מ-1 בינואר 2017 חלו שינויים באופן חישוב החשיפות לגבי צדדים נגדיים מרכזיים. בהתאם להנחיות המעודכנות בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, שוקללה החשיפה לבורסה במשקל סיכון של 20%.

לפירוט נוסף ראה ביאור הלימות ההון בדוח הכספי.

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
115,740	-	-	-	-	-	-	811
10,701	-	-	-	-	-	-	11
19,486	-	-	-	-	-	2	551
1,391	-	-	-	-	-	-	-
127,430	-	-	-	-	-	2,074	98,755
70,352	-	-	-	-	-	517	69,835
74,575	-	-	-	-	-	230	67
20,102	-	-	-	-	-	179	38
82,389	-	-	-	-	-	194	2,697
1,953	-	-	-	-	-	-	-
17,510	-	-	-	4,610	-	526	8,852
541,629	-	-	-	4,610	-	3,722	181,617

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
109,791	-	-	-	-	-	-	110
9,953	-	-	-	-	-	1	1
16,921	-	-	-	-	-	3	689
1,031	-	-	-	-	-	-	-
130,093	-	-	-	-	-	1,794	102,542
72,161	-	-	-	-	-	188	71,973
71,971	-	-	-	-	-	243	127
18,818	-	-	-	-	-	183	36
87,219	-	-	-	-	-	199	2,306
2,343	-	-	-	-	-	-	-
16,136	-	-	-	4,208	-	452	9,154
536,437	-	-	-	4,208	-	3,063	186,938

31 בדצמבר 2016

75%	50%	40%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח						
-	261	-	-	3,423	119,244	חובות של ריבוניות
-	5,644	-	-	3,676	1,333	חובות של ישויות סקטור ציבורי
-	2,278	-	-	10,704	2,847	חובות של תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	863	-	חובות של חברות ניירות ערך
-	5,207	-	-	20,135	-	חובות של תאגידים
-	-	-	-	-	-	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
73,170	-	-	-	-	-	חשיפות קמעונאיות ליחידים
19,384	-	-	-	-	-	הלוואות לעסקים קטנים
31,400	15,181	-	33,099	-	-	משכנתאות לדיור
-	26	78	-	2,203	-	איגוח
-	-	-	-	-	2,876	נכסים אחרים
123,954	28,597	78	33,099	41,004	126,300	סך הכל

- (א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ב) הפחתה בסיכון האשראי מבטאת סיווג של משקל הסיכון הסופי בין השעורים השונים.

חשיפת אשראי ברוטו ^(N)	1250%	650%	350%	250%	225%	150%	100%
123,202	-	-	-	-	-	-	274
10,697	-	-	-	-	-	-	44
16,329	-	-	-	-	-	2	498
863	-	-	-	-	-	-	-
125,751	-	-	-	-	-	1,571	98,838
68,012	-	-	-	-	-	268	67,744
73,223	-	-	-	-	-	25	28
19,446	-	-	-	-	-	53	9
82,523	-	-	-	-	-	213	2,630
2,307	-	-	-	-	-	-	-
16,653	-	-	-	4,302	-	479	8,996
539,006	-	-	-	4,302	-	2,611	179,061

הפחתת סיכון אשראי - גילויים בגישה הסטנדרטית

לצורך הפחתת סיכון האשראי בגישה הסטנדרטית, הבנק משתמש בגישה המקיפה לטיפול בביטחונות. במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בשיטות הפחתת סיכון האשראי המיושמות בבנק. ליתר פירוט לגבי מכשירי הביטחון העיקריים, כמו גם שימוש בהסדרי הקיזוז ותנאי כשירותם, ניתן לראות בדוח על הסיכונים לשנת 2016.

טבלה 25 - הפחתת סיכון אשראי (נדבך 3)

30 ביוני 2017						
חשיפת אשראי	חשיפת אשראי ברוטו לאחר הפרשה להפסדי אשראי ^(א)	סך החשיפה שמכוסה על ידי ערבויות שנגרעו	סך החשיפה שמכוסה על ידי ערבויות שנוספו	סך החשיפה שמכוסה בביטחון פיננסי כשיר ^(ב)	חשיפת אשראי נטו ^(ג)	
במיליוני ש"ח						
115,740	108,216	(410)	7,934	-	115,740	חובות של ריבוניות
10,701	15,019	(5,736)	1,421	(3)	10,701	חובות של ישויות סקטור ציבורי
19,486	22,408	(1,779)	390	(1,533)	19,486	חובות של תאגידים בנקאיים
1,391	1,542	-	-	(151)	1,391	חובות של חברות ניירות ערך
127,430	138,742	(23,530)	22,648	(9,955)	127,430	חובות של תאגידים
70,352	70,900	(85)	-	(451)	70,352	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
74,575	75,749	(2)	-	(1,145)	74,575	חשיפות קמעונאיות ליחידים
20,102	21,964	(30)	-	(1,832)	20,102	הלוואות לעסקים קטנים
82,389	82,437	(20)	-	(28)	82,389	משכנתאות לדיור
1,953	2,754	(801)	-	-	1,953	איגוח
17,510	17,510	-	-	-	17,510	נכסים אחרים
541,629	556,727	(32,393)	32,393	(15,098)	541,629	סך הכל בגין סיכון אשראי

30 ביוני 2016						
חשיפת אשראי	חשיפת אשראי ברוטו	חשיפת אשראי ברוטו לאחר הפרשה	סך החשיפה שמכוסה על ידי ערבויות שנגרעו	סך הכל סכומים שנוספו	סך החשיפה שמכוסה בביטחון פיננסי כשיר ^(ב)	חשיפת אשראי נטו ^(א)
במיליוני ש"ח						
102,534	102,534	102,534	(351)	7,608	-	109,791
14,429	14,429	14,429	(5,494)	1,021	(3)	9,953
18,356	18,356	18,356	(1,466)	597	(566)	16,921
1,031	1,031	1,031	-	-	-	1,031
140,879	141,608	140,879	(23,563)	22,706	(9,929)	130,093
72,893	72,903	72,893	(39)	-	(693)	72,161
73,331	73,362	73,331	(220)	-	(1,140)	71,971
21,046	21,118	21,046	(84)	-	(2,144)	18,818
87,260	87,261	87,260	(4)	-	(37)	87,219
3,054	3,054	3,054	(711)	-	-	2,343
16,136	16,136	16,136	-	-	-	16,136
550,949	551,792	550,949	(31,932)	31,932	(14,512)	536,437

31 בדצמבר 2016						
חשיפת אשראי	חשיפת אשראי ברוטו	חשיפת אשראי ברוטו לאחר הפרשה	סך החשיפה שמכוסה על ידי ערבויות שנגרעו	סך הכל סכומים שנוספו	סך החשיפה שמכוסה בביטחון פיננסי כשיר ^(ב)	חשיפת אשראי נטו ^(א)
במיליוני ש"ח						
116,350	116,350	116,350	(560)	7,412	-	123,202
14,590	14,590	14,590	(5,203)	1,333	(23)	10,697
19,247	19,247	19,247	(1,957)	414	(1,375)	16,329
1,121	1,121	1,121	-	-	(258)	863
135,172	135,738	135,172	(23,084)	22,457	(8,794)	125,751
68,543	68,552	68,543	(42)	-	(489)	68,012
74,532	74,557	74,532	(4)	-	(1,305)	73,223
21,277	21,331	21,277	(22)	-	(1,809)	19,446
82,564	82,752	82,564	(16)	-	(25)	82,523
3,035	3,035	3,035	(728)	-	-	2,307
16,653	16,653	16,653	-	-	-	16,653
553,084	553,926	553,084	(31,616)	31,616	(14,078)	539,006

- (א) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמה, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (ב) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (ג) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות), לאחר הפחתת סיכון אשראי ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).

גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון צד נגדי

סיכון האשראי בנגזרים שונה מסיכון האשראי בהלוואות בשל העובדה ששינויים במחירי השוק יכולים להגדיל את חשיפת סיכון האשראי כלפי הצד הנגדי באופן מהותי.

בשנים האחרונות התפתחו בשוק הנגזרים מנגנונים להפחתת סיכוני האשראי במסחר בין צדדים נגדיים על ידי הכרה בהשפעת תהליכי קיזוז (NETTING) המעוגנים בהסכמים משפטיים סטנדרטיים בינלאומיים (כדוגמת ISDA) וכן על ידי מנגנון הפקדת בטחונות הדדים בין הצדדים הנגדיים לעסקה (הסכמי CSA). פעילות המסחר הבין-בנקאית מבוצעת רק אל מול צדדים נגדיים מולם הבנק חתום על הסכמים אלו. כמו כן, קיימת מגמה להתקשרות על בסיס דומה גם אל מול לקוחות עתירי פעילות בנגזרים.

טבלה 26 - יתרות סיכון אשראי של צד נגדי בנגזרים (נדבך 3)

31 בדצמבר		30 ביוני		2017		
2016		2016		2017		
חשיפות אשראי נטו של נגזרים	יתרת ערך נקוב	חשיפות אשראי נטו של נגזרים	יתרת ערך נקוב	חשיפות אשראי נטו של נגזרים	יתרת ערך נקוב	
במיליוני ש"ח						
7,859	331,589	9,832	335,704	8,232	318,419	חוזי ריבית
6,727	252,529	7,389	288,755	7,925	243,837	חוזי מטבע חוץ
5,537	104,127	5,513	103,608	8,345	120,006	חוזים בגין מניות
79	610	108	682	72	496	חוזי סחורות ואחרים
-	-	-	-	-	-	עסקאות בנגזרי אשראי ^(א)
(11,737)	-	(14,233)	-	(10,905)	-	הטבות קיזוז
(3,682)	-	(3,380)	-	(4,696)	-	ביטחון כשיר
4,783	688,855	5,229	728,749	8,973	682,758	סך הכל

(א) ליום הדוח לא קיימות חשיפות סיכון אשראי בגין הגנה שנמכרה או נקנתה.

איגוח

הבנק לא מקיים פעילות לאיגוח נכסיו.

עם זאת, הבנק משקיע בניירות ערך מגובי נכסים דרך פעילות הנוסטרו שלו.

ניירות ערך מגובי נכסים מאופיינים בפיזור רחב של לווים ולעיתים גם בפיזור ענפי ובין-ענפי. בנוסף, בחלק מהמכשירים קיימת חלוקה לשכבות ברמות סיכון שונות המאפשרות לבנק גמישות בהתאמת ההשקעה לתיאבון לסיכון.

ההשקעה בסוגים שונים של ניירות ערך מגובי נכסים נבחנת מראש, הן בהיבט של התשואה הצפויה והן בהיבט הסיכונים הגלומים.

טבלה 27 - תיק בנקאי - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)

31 בדצמבר	30 ביוני	2017	
2016	2016		יתרת חשיפה כוללת
			במיליוני ש"ח
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):			
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות:			
ניירות ערך מסוג RMBS שקיימת לגביהם ערבות של ממשלת ארה"ב GNMA			
273	389	194	
ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC			
1,986	2,099	1,416	
ניירות ערך אחרים			
728	711	802	
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים:			
ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FHLMC, FNMA, GNMA או שקיימת לגביהם ערבות של גופים אלה			
4,455	4,906	3,785	
שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות			
544	481	323	
7,986	8,586	6,520	סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS):			
חייבים בגין כרטיסי אשראי			
-	34	-	
קווי אשראי לכל מטרה בביטחון דירת מגורים			
-	-	-	
אשראי לרכישת רכב			
338	4	-	
אשראי שאינו לאנשים פרטיים			
1	1	1	
אגרות חוב מסוג CLO			
1,424	1,823	1,584	
1,763	1,862	1,585	סך הכל מגובי נכסים (ABS)
9,749	10,448	8,105	סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים

טבלה 28 - תיק בנקאי - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)*

30 ביוני 2017				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
72	2,614	-	2,614	20%
2	35	35	-	40%
11	61	-	61	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
-	-	-	-	1250%
85	2,710	35	2,675	סך הכל

30 ביוני 2016				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
74	2,937	-	2,937	20%
6	117	117	-	40%
-	-	-	-	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
-	-	-	-	1250%
80	3,054	117	2,937	סך הכל

31 בדצמבר 2016				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
73	2,931	-	2,931	20%
4	78	78	-	40%
2	26	-	26	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
-	-	-	-	1250%
79	3,035	78	2,957	סך הכל

* לא כולל ניירות ערך FNMA, FHLMC אשר משקל הסיכון שלהן הינו 20%. לא כולל ניירות ערך GNMA אשר משקל הסיכון שלהן 0%.

תיק למסחר

טבלה 29 - תיק למסחר - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)^(א)

31 בדצמבר		30 ביוני	
2016		2017	
יתרת חשיפה כוללת			
במיליוני ש"ח			
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):			
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות:			
ניירות ערך מסוג RMBS שקיימת לגביהם ערבות של ממשלת ארה"ב GNMA			
-	-	-	-
6	7	5	FHLMC ועל ידי FNMA
ניירות ערך אחרים			
-	-	-	-
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים:			
ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FHLMC, FNMA, GNMA או שקיימת לגביהם ערבות של גופים אלה			
-	158	-	-
86	79	73	שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות
92	244	78	סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)
ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)			
חייבים בגין כרטיסי אשראי			
12	12	11	-
קווי אשראי לכל מטרה בביטחון דירת מגורים			
-	-	-	-
51	69	59	אשראי לרכישת רכב
12	13	10	אשראי אחר לאנשים פרטיים
אשראי שאינו לאנשים פרטיים			
-	-	-	-
113	123	117	אחרים
188	217	197	סך הכל מגובי נכסים (ABS)
280	461	275	סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים

(א) נכון ליום 31 בדצמבר 2016 לא קיימות פוזיציות איגוח מחדש בתיק למסחר.

טבלה 30 - תיק למסחר - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדבך 3)*

31 בדצמבר		30 ביולי		2017		
2016	2016	2016	2017	2017	2017	
הסכום דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	הסכום דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	הסכום דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	הסכום דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	הסכום דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	הסכום דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	
150	4	150	4	132	4	20%
121	8	141	9	134	9	50%
1	-	1	-	1	-	100%
3	1	2	1	3	1	350%
0	-	2	2	-	-	1250%
274	13	296	16	270	14	סך הכל

* לא כולל ניירות ערך FHLMC, FNMA אשר משקל הסיכון שלהן הינו 20%. לא כולל ניירות ערך GNMA אשר משקל הסיכון שלהן 0%.

תיק לפדיון

טבלה 31 - תיק לפדיון - השקעה בניירות ערך מגובי נכסים לפי סוגי חשיפה (נדבך 3)*

31 בדצמבר		30 ביולי		
2016	2016	2017	2017	
יתרת חשיפה כוללת				
במיליוני ש"ח				
-	-	245		ניירות ערך מסוג RMBS שהונפקו על ידי FHLMC, FNMA, GNMA או שקיימת לגביהם ערבות של גופים אלה
-	-	173		שאר ניירות הערך מגובי המשכנתאות
-	-	418		סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)
-	-	-		סך הכל מגובי נכסים (ABS)
-	-	418		סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים

* החל מיום 1 בינואר 2017 הותר לבנק לחדש סיווג אגרות החוב בתיק המוחזק לפדיון. כתוצאה מכך הבנק סיווג מהתיק הזמין למכירה לתיק לפדיון אגרות חוב של חברה בת בחו"ל בסך של כ-957 מיליון ש"ח, מתוכן 466 מיליון ש"ח הינן ניירות ערך מגובי נכסים.

בהתאם להוראות בנק ישראל, בהעברת אג"ח מהתיק הזמין למכירה אל תיק המוחזק לפדיון, רווח או הפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן ליום העברה ממשיך להיות מוצג בהון העצמי, אך מיום זה ואילך מופחת לרווח והפסד על פני משך החיים הנותרים של האג"ח. סכום ההפסד בקרן ההון ליום המעבר הינו כ-35 מיליון ש"ח.

טבלה 32 - תיק לפדיון - השקעות בניירות ערך מגובי נכסים לפי משקל סיכון (נדברך 3)*

30 ביוני 2017				
הסכום המצטבר של החשיפה				
דרישות ההון בגין חשיפות איגוח	סך הכל	חשיפות איגוח מחדש	חשיפות איגוח	
במיליוני ש"ח				
5	173	-	173	20%
-	-	-	-	40%
-	-	-	-	50%
-	-	-	-	100%
-	-	-	-	225%
-	-	-	-	1250%
5	173	-	173	סך הכל

* לא כולל ניירות ערך FNMA, FHLMC אשר משקל הסיכון שלהן הינו 20%. לא כולל ניירות ערך GNMA אשר משקל הסיכון שלהן 0%.

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כלולות בתיק למסחר.

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי אל מול ניהול "נכסי התכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול סיכוני השוק.

טבלה 33 - דרישות הון בגין סיכוני שוק (נדבך 3)

בטבלה להלן מוצגות דרישות הון הרגולטוריות בגין החשיפה לסיכוני השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכוני שוק.

31 בדצמבר	30 ביוני	2017
2016	2016	2017
במיליוני ש"ח		
דרישות הון ^(א) בגין:		
478	595	655
סיכוני ריבית		
44	60	103
סיכון מחירי מניות		
70	114	63
סיכון שער חליפין		
19	38	47
אופציות		
611	807	868
סך דרישות הון בגין סיכוני שוק		

(א) לפי 13.76%, 12.67% ו-12.74% בהתאם ליחס הון הכולל המזערי הנדרש ליום 30 ביוני 2017, 30 ביוני 2016 ו-31 בדצמבר 2016 בהתאמה.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

סיכון בסיס/שער חליפין

סיכון בסיס הוא הסיכון הנובע מהחשיפה של שווי הנכסים וההתחייבויות לשינויים באינפלציה ושער חליפין. החשיפה לסיכון בסיס הצמדה ושער חליפין נמדדת כאחוז מההון החשוף ברמת הקבוצה. ההון החשוף כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות כלולות.

טבלה 34 - החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה

הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מההון החשוף.

המצב בפועל		
31 בדצמבר	30 ביוני	2017
2016	2016	2017
באחוזים		
(19.0)	(20.9)	(9.9)
לא צמוד		
17.7	19.1	8.9
צמוד מדד*		
1.3	1.8	1.0
מטבע חוץ		

* החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

מתחילת השנה עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה בבסיס שאושרו על ידי הדירקטוריון.

השקעה במניות ובקרנות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה, לרבות קביעת מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת, תמהיל ההשקעות ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות.

פעילות ההשקעה במניות בנוסטרובוצעת באמצעות השקעה במדדים או במכשירי השקעה סחירים.

בנוסף, מנהל הבנק באמצעות חברת הבת "לאומי פרטנרס" תיק השקעות ריאליות.

טבלה 35 - היתרה המאזנית של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי (נדבך 3)

31 בדצמבר	30 ביוני	2017
2016	2016	2017
במיליוני ש"ח		
981	919	906
מניות לא סחירות בתיק הזמין		
961	1,043	1,765
מניות וקרנות סחירות בתיק הזמין		
1,942	1,962	2,671
סך הכל		

סיכון הריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון אשראי במטבעות השונים, בשל הפערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי הצמדה, כמוקדם מביניהם.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות בשנים האחרונות.

מידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

טבלה 36 - תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח)*

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש										
30 ביוני 2017										
30 ביוני 2016										
31 בדצמבר 2016										
תרחיש	עליה 1%-	ירידה 1%-	עליה 0.1%-	ירידה 1%-	עליה 1%-	ירידה 1%-	עליה 0.1%-	ירידה 1%-	עליה 1%-	עליה 0.1%-
במט"י										
תיק בנקאי	(362)	145	(26)	(828)	1,052	(92)	(12)	(227)	10	
תיק למסחר	(48)	54	(5)	(120)	107	(13)	37	(45)	4	
במט"ח										
תיק בנקאי	(4)	(78)	5	18	(107)	(1)	(42)	(143)	-	
תיק למסחר	(25)	(38)	1	25	(43)	1	52	(49)	5	
השינוי הפוטנציאלי ברווח השנתי מעליית ריבית של 1% **										
30 ביוני 2017										
30 ביוני 2016										
31 בדצמבר 2016										
	מט"י	מט"ח	מט"י	מט"ח	מט"י	מט"ח	מט"י	מט"ח	מט"י	מט"ח
סך הכל	332	289	284	196	523	215				

* חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רוב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.
** בירידת ריבית צפוי הפסד בסכום דומה.

טבלה 37 - חשיפות ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני מס ובמיליוני ש"ח)

חשיפה במט"י						חשיפה במט"ח					
ליום 30 ביוני 2017											
לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	לעליה של 0.1%
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*						1,294	(1,685)	145	(405)	282	(35)
ליום 30 ביוני 2016											
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*						434	(707)	54	(377)	288	(43)
ליום 31 בדצמבר 2016											
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית*						1,537	(1,978)	176	(435)	268	(40)

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ליום 30 ביוני 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-149 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2016 כ-120 מיליון ש"ח, ב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

מתחילת השנה עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית והשפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

טבלה 38 - שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית

30 ביוני 2017						
מטבע ישראל						
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
284,124	47,568	58,274	10,759	9,529	410,254	נכסים פיננסיים
261,183	6,996	187,253	62,772	26,185	544,389	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
237,207	54,442	85,093	12,813	6,922	396,477	התחייבויות פיננסיות ^(א)
280,958	11,036	162,663	61,110	29,621	545,388	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
27,142	(10,914)	(2,229)	(392)	(829)	12,778	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
30 ביוני 2016						
מטבע ישראל						
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
268,086	53,102	71,064	7,244	9,863	409,359	נכסים פיננסיים
267,056	7,461	218,270	52,116	43,143	588,046	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
223,985	60,170	89,699	13,119	8,637	395,610	התחייבויות פיננסיות ^(א)
288,517	8,867	199,973	46,772	44,879	589,008	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
22,640	(8,474)	(338)	(531)	(510)	12,787	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
31 בדצמבר 2016						
מטבע ישראל						
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אירו	אחרים	סך הכל	
במיליוני ש"ח						
278,940	48,232	69,263	8,061	8,561	413,057	נכסים פיננסיים
252,169	6,790	214,767	55,373	28,222	557,321	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
231,563	55,451	91,577	15,107	7,038	400,736	התחייבויות פיננסיות ^(א)
276,575	8,526	193,704	48,587	30,473	557,865	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
22,971	(8,955)	(1,251)	(260)	(728)	11,777	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

טבלה 39 - השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים

30 ביוני 2017									
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)									
שינוי בשווי ההוגן									
מטבע									
מטבע ישראלי									
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי									
צמוד מט"ח									
דולר ^(ב)									
אחרים									
סך הכל									
במיליוני ש"ח									
סך הכל במיליוני ש"ח									
באחוזים									
גידול מיידי מקביל של	26,253	(9,393)	(2,773)	(424)	(835)	12,828	50	0.39	1%
גידול מיידי מקביל של	27,056	(10,743)	(2,277)	(393)	(830)	12,813	35	0.27	0.1%
קיטון מיידי מקביל של	27,967	(12,915)	(1,793)	(385)	(823)	12,051	(727)	(5.69)	1%

30 ביוני 2016									
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)									
שינוי בשווי ההוגן									
מטבע									
מטבע ישראלי									
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי									
צמוד מט"ח									
דולר ^(ב)									
אחרים									
סך הכל									
במיליוני ש"ח									
סך הכל במיליוני ש"ח									
באחוזים									
גידול מיידי מקביל של	21,263	(6,789)	(785)	(547)	(505)	12,637	(150)	(1.17)	1%
גידול מיידי מקביל של	22,491	(8,288)	(388)	(533)	(511)	12,771	(16)	(0.13)	0.1%
קיטון מיידי מקביל של	24,238	(10,558)	16	(514)	(514)	12,668	(119)	(0.93)	1%

31 בדצמבר 2016									
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)									
שינוי בשווי ההוגן									
מטבע									
מטבע ישראלי									
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי									
צמוד מט"ח									
דולר ^(ב)									
אחרים									
סך הכל									
במיליוני ש"ח									
סך הכל במיליוני ש"ח									
באחוזים									
גידול מיידי מקביל של	22,574	(7,363)	(1,820)	(281)	(720)	12,390	613	5.21	1%
גידול מיידי מקביל של	22,937	(8,771)	(1,304)	(262)	(728)	11,872	95	0.81	0.1%
קיטון מיידי מקביל של	23,260	(11,050)	(849)	(239)	(736)	10,386	(1,391)	(11.81)	1%

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-30 ביוני 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-149 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2016 כ-120 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

(ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מיידי מקביל של 1% - (260) מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2016 (169) מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 - (345) מיליון ש"ח), קיטון מיידי מקביל של 1% - 182 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2016 56 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 - 171 מיליון ש"ח). גידול מיידי מקביל של 2% - (545) מיליון ש"ח, קיטון מיידי מקביל של 2% - 286 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2016 - (701) מיליון ש"ח ו-401 מיליון ש"ח בהתאמה).

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פרעון מוקדם.

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראה מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (LCR) (Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

ניהול הנזילות במט"ח מושפע גם מהפעילות בנגזרי שקל-מט"ח, אשר עשויה ליצור תנודתיות בין מטבעית במדדי הנזילות, ולכן מנוטרת ומנוהלת באופן הדוק.

למידע נוסף בדבר ניהול סיכון הנזילות ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.

החל מיום 1 בינואר 2017 ואילך יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש הינו 100%.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביולי			
2016		2016		2017	
סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^(א)
במיליוני ש"ח					
109,432	-	103,306	-	113,066	-
סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה					
תזרימי מזומנים יוצאים					
11,670	175,501	11,322	171,557	11,931	174,582
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים מזה:					
2,340	46,805	2,294	45,886	2,269	45,384
פיקדונות יציבים					
7,353	62,805	7,099	61,374	7,795	66,976
פיקדונות פחות יציבים					
1,977	65,891	1,929	64,297	1,867	62,222
פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום (סעיף 84)					
82,065	129,542	80,863	126,013	87,881	135,093
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:					
-	-	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים וברשות של תאגידים בנקאיים שיתופיים					
81,631	129,108	80,566	125,716	87,672	134,884
פיקדונות לא תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)					
434	434	297	297	209	209
חובות לא מובטחים					
-	-	-	-	-	-
מימון סיטונאי מובטח					
20,017	82,043	19,526	83,119	21,331	82,696
דרישות נזילות נוספות, מזה:					
14,694	14,694	14,074	14,074	16,023	16,023
תזרים מזומנים יוצא בגין נגזרים ודרישות בטחון אחרות					
-	-	-	-	-	-
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב					
5,323	67,349	5,452	69,045	5,308	66,673
קווי אשראי ונזילות					
6,317	6,317	7,115	7,115	5,447	5,447
מחויבויות מימון חוזיות אחרות					
1,474	43,060	1,465	42,945	1,376	42,030
מחויבויות מימון מותנות אחרות					
121,543	-	120,291	-	127,966	-
סך כל תזרימי מזומנים יוצאים					
תזרימי מזומנים נכנסים					
-	1,358	-	1,570	-	1,007
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)					
26,853	40,960	26,732	40,627	25,159	38,250
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן					
11,992	17,532	12,044	18,863	13,408	19,224
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים					
38,845	59,850	38,776	61,060	38,567	58,481
סך כל תזרימי מזומנים נכנסים					
-	-	-	-	-	-
סך ערך מתואם ^(א)					
109,432	-	103,306	-	113,066	-
סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה					
82,698	-	81,515	-	89,399	-
סך כל תזרימי מזומנים יוצאים נטו					
132%	-	127%	-	127%	-
יחס כיסוי הנזילות					

(א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).

(ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

(ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס יוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כולומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

(ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 74 תצפיות יומיות במהלך הרבעון השני (78 תצפיות ברבעון השני 2016, ו-70 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי 2016).

טבלה 41 - להלן הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה לפי יתרות ממוצעות ברבעון במיליוני ש"ח

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר			לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			2017			
2016			2016			2017			
במטבע ישראלי ובמט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	במטבע ישראלי ובמט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	במטבע ישראלי ובמט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	
סך ערך משוקלל			סך ערך משוקלל			סך ערך משוקלל			
106,975	25,330	81,645	100,061	23,612	76,449	109,959	22,116	87,843	סך הכל נכסי רמה 1
2,224	2,224	-	3,032	3,032	-	2,851	2,851	-	סך הכל נכסי רמה 2 א
233	140	93	213	114	99	256	152	104	סך הכל נכסי רמה 2 ב
סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה									
109,432	27,694	81,738	103,306	26,758	76,548	113,066	25,119	87,947	

סיכון מימון

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל לאורך שנים תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד בשקלים ובמט"ח. המקורות מושקעים באשראי, בנכסים נזילים, בעיקר באג"ח ברמת סיכון נמוכה ועסקאות חלף לטווחים קצרים. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים ומלקוחות תושבי חוץ.

ריכוזיות מקורות המימון מנוהלת ומנוטרת באמצעות אינדיקטורים ומודלים לניהול הסיכון. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד, אורך חיי ההפקדה, התנהגות מאפיינת לאורך זמן. הניהול השוטף של מבנה המקורות כולל התוויה של מדיניות לגבי גיוון המקורות ותקופות המימון. ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכונים הנזילות בבנק. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי, מעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

טבלה 42 נכסים משועבדים לפי סעיפים מאזניים (EDTF)

30 ביוני 2017				
נכסים משועבדים בקשר עם				
פעילות במכשירים נגזרים	הסכמי CSA	פעילויות במסלקות וקרן הסיכונים	הבטחת פיקדונות	
במיליוני ש"ח				
954	643	-	-	מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,182	-	1,009	1,864	ניירות ערך
-	2,039	76	-	אשראי לציבור
30 ביוני 2016				
נכסים משועבדים בקשר עם				
פעילות במכשירים נגזרים	הסכמי CSA	פעילויות במסלקות וקרן הסיכונים	הבטחת פיקדונות	
במיליוני ש"ח				
728	1,436	-	-	מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,268	-	1,117	2,025	ניירות ערך
-	305	102	-	אשראי לציבור
31 בדצמבר 2016				
נכסים משועבדים בקשר עם				
פעילות במכשירים נגזרים	הסכמי CSA	פעילויות במסלקות וקרן הסיכונים	הבטחת פיקדונות	
במיליוני ש"ח				
121	484	-	-	מזומנים ופיקדונות בבנקים
1,267	-	911	2,698	ניירות ערך
-	1,190	69	-	אשראי לציבור

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים המידע, סיכונים מעילות והונאות וסיכונים המשכיות עסקית.

ניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצת לאומי מתבצע על ידי שלושת קווי ההגנה והוא מושתת על תהליך פרואקטיבי של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, בקרה, הפחתה ודיווח של הסיכונים המהותיים שמבוצע בכל החטיבות בבנק.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מאושרת מידי שנה על ידי הדירקטוריון. המדיניות כוללת, בין השאר, את העקרונות הבאים: ניהול סיכון מותאם לפעילות בקווי העסקים השונים, ראייה אינטגרטיבית, מיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית וניהול סיכונים במוצרים ובפרויקטים מהותיים.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול הסיכון התפעולי. ליתר פירוט ראה בדוח על הסיכונים לשנת 2016.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים

הסיכון הטכנולוגי

בנק לאומי הינו בנק מתקדם ומוביל בחדשנות טכנולוגית וזאת במטרה ליצור שירותים מתקדמים ללקוחותיו. בכדי לאפשר שירותים אלו נדרש הבנק לתשתיות טכנולוגיות מתקדמות היוצרות מחד הזדמנויות עסקיות ומאידך, עולה רמת החשיפה לסיכונים טכנולוגיים בתהליכים העסקיים והתפעוליים.

לסיכון הטכנולוגי מימדים רבים: סיכונים שקשורים בניהול פרויקטים ובניהול סביבת IT מורכבת, סיכונים הקשורים ביכולת לנהל את המידע הרב באופן איכותי ויעיל, סיכונים הקשורים לחשיפה הגדלה לפשיעת סייבר, סיכונים הקשורים ליכולת לשמור על עמידות והמשכיות עסקית רציפה ועוד.

הסביבה הטכנולוגית מורכבת, משתנה בקצב מהיר והתלות בה הולכת וגדלה. לפיכך יש חשיבות גבוהה לכך שהתשתית הטכנולוגית תהיה יציבה, עמידה וחזקה.

לאומי מקפיד על שמירת איכות מערכות המידע ותפקודן התקין לרבות תהליכי העבודה הנדרשים ומשקיע משאבים רבים בתשתיות הטכנולוגיות.

מתחילת השנה לא נרשמו סיכונים מהותיים בתחום הטכנולוגי.

סיכונים אבטחת מידע וסייבר

ההתפתחויות במרחב הסייבר הביאו לעלייה בהיקף ובעוצמת האיומים, יכולות התוקפים ורמת מורכבות המתקפות, ובהתאם לעלייה משמעותית בחשיפה לסיכון הסייבר. סיכונים אלה עלולים לחשוף את הבנק לפגיעה בפעילות העסקית ולפגיעה במוניטין.

האסטרטגיה והמדיניות להגנת הסייבר והביטחון מתעדכנים בהתאם לשינויים המתמידים בסביבה העסקית-הפיננסית ובמתאר האיומים. תפיסת הגנת סייבר מצביעה על מיקוד משאבי ההגנה באופן דיפרנציאלי בהתאם לרמת הסיכון הגלום ובהתייחס לפן הטכנולוגי, העסקי, האנושי והפיזי.

ההגנה על המידע הרגיש מתבצעת במספר מישורים: מאגרי המידע, מערכות המידע, מתן הרשאות גישה למערכות וניהולן השוטף, אמצעי אבטחה פיזיים והעלאת המודעות בקרב כלל העובדים.

מתחילת השנה לא נתגלו אירועים או מעילות בתחום הסייבר שהשפיעו על ספרי הבנק.

סיכוני רגולציה וציות

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של הנושא פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי (Chief Compliance Officer) האחראי, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור.

קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA, כפי שיפורט להלן.

פעילות מערך הציות מבוצעות באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה ומערכות ממוכנות.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום הציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ובהיבטי מיסוי ודיווח לרשויות המס הרלבנטיות ללקוח.

ב. אכיפה

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה. בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום. קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה. הדירקטוריון אישר את תכנית האכיפה הפנימית לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידו.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

במרס 2010 תוקן בארה"ב ה-Internal Revenue Code באופן שמחיל משטר דיווח שמטרתו לחייב מוסדות פיננסיים זרים (FFI) להעביר מידע אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה, בהם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

ד. OECD – Common Reporting Standard (CRS) Standards for Automatic Exchange of Financial Account Information

בשנת 2013 ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) בנושא יישום ה-FATCA ויישום התקן. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

לאומי נערך לעמידה בדרישות התקן אשר נכון למועד כתיבת שורות אלו צפוי להיכנס לתוקף בישראל ב-1 באוקטובר 2017. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן.

סיכונים משפטיים

פירוט בדבר אופן ניהול הסיכון המשפטי ניתן בדוח על הסיכונים לשנת 2016.

קיימת חשיפה כללית אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאחדות המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכניות מורכבות אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכונים מתפתחים

סיכונים מתפתחים הינם סיכונים שהמאפיינים שלהם ורמת החומרה שלהם משתנים בהתאם לתמורות שחלות בשנים האחרונות בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית. בין סיכונים אלה ניתן לציין את סיכון הסייבר, הסיכון הטכנולוגי וסיכון ה-conduct.

כמו כן, סביבת הפעילות של הבנק מושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ומגמות חברתיות וצרכניות.

מתחילת השנה לא חלו שינויים משמעותיים במפת הסיכונים והאיזמים בסביבה העסקית בה פועל הבנק בארץ ובעולם.

למידע נוסף ראה דוח על הסיכונים לשנת 2016.